

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี ผู้วิจัยได้รวบรวมและแยกกล่าวไว้ 7 ตอน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและการบริหารงานของสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี
2. ความสำคัญและคุณค่าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันการพลศึกษา
  - 3.1 กฎระเบียบต่าง ๆ
  - 3.2 การทำรายงานผลการปฏิบัติงาน
  - 3.3 หน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษา
  - 3.4 หน้าที่ของหัวหน้าสายฝึกสอน
  - 3.5 หน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์
  - 3.6 การสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างการฝึกสอน
  - 3.6 ความสำคัญของการเตรียมการสอน
  - 3.6 เกณฑ์การตัดสินให้เกรด
4. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู
6. แนวคิดและเทคนิคการสอนหลากหลาย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### สภาพปัจจุบันของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 111 หมู่ที่ 1 ถนนสุขุมวิท ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี มีเนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ อยู่ติดกับสนามกีฬากลาง จังหวัดชลบุรี เป็นสถาบันด้านพลศึกษาประจำภาคตะวันออกและได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีฐานะเป็นวิทยาเขตของสถาบันการพลศึกษา ตามพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา พ.ศ. 2548 เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

ความเป็นมาก่อนที่จะเป็นสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบรูนั้นเริ่มตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะขยายวิทยาลัยพลศึกษาซึ่งเดิมมีเพียงแห่งเดียวในส่วนกลางออกสู่ภูมิภาค ตามเขตการศึกษาต่าง ๆ ทั้ง 12 เขตการศึกษา วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรีจึงถูกตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. 2517 จัดเป็นอันดับ 4

ของวิทยาลัยพลศึกษาส่วนภูมิภาค และจัดเป็นอันดับ 5 ของวิทยาลัยพลศึกษาทั้งหมด การจัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี เริ่มมาจากองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย (การกีฬาแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน) ได้มอบหมายให้จังหวัดชลบุรีเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเขตที่ 8 ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี นายสมพร ณะสถิตย์ จึงได้ติดต่อกับอธิบดีกรมพลศึกษา นายแพทย์บุญสม มาร์ติน ให้จัดตั้งวิทยาลัยพลศึกษาที่จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการจัดเตรียมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเขต ครั้งที่ 8 และช่วยพัฒนากีฬาของจังหวัดอีกทางหนึ่งด้วย โดยยินดีที่จะจัดหาสถานที่ตั้งวิทยาลัยพลศึกษาให้ด้วย อธิบดีกรมพลศึกษา นายแพทย์บุญสม มาร์ติน จึงมอบหมายให้รองอธิบดีฯ นายบุญเจือ สุวรรณพฤษย์ รับผิดชอบการดำเนินงาน โดยระดมข้าราชการในกองต่าง ๆ ของกรมพลศึกษามาช่วยดำเนินการ และประสานงานกับนายณรงค์ อนันตธรรมี ตัวแทนผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ในการเปิดรับสมัครนักเรียนรุ่นที่ 1 (ปีการศึกษา 2517) เนื่องจาก กรมพลศึกษามีได้จัดสรรเงินงบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียนและสนามกีฬาจังหวัดยังสร้างไม่เสร็จ จึงใช้โรงเรียนชลกัลยานุกูลเป็นสถานที่รับสมัคร และสอบคัดเลือก ผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี ได้ให้ความอนุเคราะห์ให้ใช้สนามกีฬาจังหวัดชลบุรีเป็นสถานที่เรียน ส่วนข้าราชการผู้ปฏิบัติหน้าที่ได้จัดให้พักที่ค่ายลูกเสือชีราวุธฯ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรีระยะแรกนี้ได้เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง สาขาวิชาพลศึกษาและสาขาวิชาสุขศึกษา ซึ่งได้รับความนิยมเข้าเรียนจากนักเรียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในปีการศึกษา 2517 - 2523 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี จึงต้องเปิดสอนภาคสมทบเพิ่มเติมด้วย

ในปีการศึกษา 2532 วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา และวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้ร่วมมือทางวิชาการผลิตบุคลากรหลังอนุปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต โปรแกรมวิชาวิทยาการกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา) และโปรแกรมวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การดูแลเด็กและผู้สูงอายุ)

ในปีการศึกษา 2535 ได้พัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ขึ้นมาใหม่เป็นหลักสูตรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สายวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ โปรแกรมวิทยาศาสตร์การกีฬา (การฝึกและการจัดการกีฬา) และโปรแกรมวิทยาศาสตร์สุขภาพ (การส่งเสริมเด็ก)

ในปีการศึกษา 2538 กระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้ วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี ขยายบทบาทของสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง ให้ทำหน้าที่เป็นวิทยาลัยชุมชนอีกบทบาทหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรองรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาอันเนื่องมาจากโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับเพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือและระดับช่างเทคนิคหรือระดับผู้ชำนาญเฉพาะทางให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจท้องถิ่นและภูมิภาค เพื่อเป็นศูนย์กลางให้บริการทางด้านการศึกษาและพัฒนาอาชีพสู่ประชาชน ทั้งนี้โดยเปิดสอนในระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) และหลักสูตรระยะสั้น ในปีการศึกษา 2543 วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรีได้เปิดรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นปีสุดท้าย ส่วนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เปิดรับนักศึกษา เป็นปีสุดท้ายในปีการศึกษา 2547 ทั้งนี้เป็นนโยบายของกรมพลศึกษา

ต่อมาปีการศึกษา 2545 วิทยาลัยการพลศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้ร่วมมือทางวิชาการ ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต โปรแกรมพลศึกษา (กศ.บ.) กับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาพลศึกษา ภาคพิเศษ ส่วนความร่วมมือกับสถาบันราชภัฏวราชนครินทร์ ได้เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) โปรแกรมวิชาพลศึกษา โปรแกรมวิชาสุขศึกษา แขนงคอมพิวเตอร์ศึกษา หลักสูตร บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) แขนงคอมพิวเตอร์ธุรกิจ แขนงการตลาด แขนงการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ และแขนงธุรกิจบริการ และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยรามคำแหงในหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ) โปรแกรมวิชาพลศึกษา

วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดชลบุรี ได้เปิดสอนนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2517 - 2547 ปัจจุบันทำการสอนในนาม สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นมา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรีเปิดสอนระดับปริญญาตรี โดยแบ่งเป็น 3 คณะวิชา ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาที่สอน คือ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา สาขาวิชาพลศึกษา และสาขาวิชาธุรกิจ ปรัชญาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี การพลศึกษา พัฒนาคน พัฒนาชาติ วิสัยทัศน์ บุคลากรมีพัฒนาการทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นเลิศในทางกีฬาพันธกิจ 1) ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางพลศึกษา การกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพ นันทนาการ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ปฏิบัติภารกิจด้านการสอน และการทำวิจัย 3) มีการบริหารทางวิชาการ และบริการแก่ชุมชน 4) ส่งเสริมและสนับสนุนใช้และพัฒนาเทคโนโลยีตลอดจนเสริมสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้แก่ท้องถิ่น 5) จัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษทางกีฬา นันทนาการ และบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย 6) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมการเล่นพื้นบ้าน และกีฬาไทย 7) รณรงค์การต่อต้านยาเสพติด สัญลักษณ์ของสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี สัญลักษณ์ประจำสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรีเป็นรูปพระพลบดีทรงช้างเอราวัณอยู่เหนือ กลีบเมฆทับซ้อนอยู่บนเครื่องหมายสามห่วง เชี่ยว ขาว เหลือง บรรจุอยู่ในวงรี (สัดส่วน 4 : 3) พื้นสีน้ำเงิน ขอบนอกเป็นสีทอง และมีลายประจำยามอยู่ทั้งสองด้านระหว่างชื่อวิทยาเขตชลบุรี สีประจำสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี คือ สีฟ้า คติธรรมของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต ชลบุรี กิรราเจ กิรราถเน หมาความว่า “ทำอะไร ทำจริง” คติพจน์ของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขต ชลบุรี “เข้มแข็ง มารยาท วินัย”

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้การบริหารจัดการของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี บรรลุตามปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ และสอดคล้องกับสภาพสังคมตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และนโยบายของสถาบันการพลศึกษา กระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. บัณฑิตเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
2. บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้มีทักษะ ในสาขาวิชาที่ศึกษาสามารถใช้ในการประกอบอาชีพได้
3. บัณฑิตเป็นผู้มีความใฝ่รู้และสร้างสรรค์ สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล
4. บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีและสามารถใช้ ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา
5. บัณฑิตเป็นผู้มีความรู้และมีทักษะสามารถใช้เทคโนโลยีต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. บัณฑิตเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากล ในการแก้ปัญหาได้
7. บัณฑิตเป็นผู้ปลอดจากสารเสพติด มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีโลกทัศน์กว้างไกล ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
8. บัณฑิตเป็นผู้มีจิตสำนึกดี มีความเป็นประชาธิปไตย มีความเสียสละ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเห็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ
9. บัณฑิตเป็นพลเมืองดี มีความตระหนักต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพและเป็นผู้ นำในการพัฒนาสังคมและชุมชน

#### สถานภาพ

สถาบันการพลศึกษา เป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดการศึกษาด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาอื่น ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัย และให้บริการทางวิชาการกับชุมชน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้แก่ท้องถิ่น ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาสำหรับคนที่มีความสามารถพิเศษและบกพร่องทางร่างกาย รวมถึงการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย

#### กลยุทธ์หลัก

1. ผลิตบัณฑิต ทางด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทางการศึกษาเป็นหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาประสิทธิภาพ คุณภาพ ของบัณฑิตให้ได้มาตรฐานสากล

2. ส่งเสริมสนับสนุน การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอน และท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาองค์ความรู้ด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬาและนันทนาการ อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

3. ให้บริการด้านวิชาการและเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์กร และเครือข่ายทางด้านการศึกษากีฬา เพื่อเปิด โอกาสให้องค์กรปกครองท้องถิ่นภาคเอกชน และประชาชนได้มีส่วนร่วมและจัดการอย่างมืออาชีพ

4. สืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย โดยมุ่งเน้น การถ่ายทอดและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะการละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทยในท้องถิ่น ต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นไทยและเผยแพร่ไปสู่สากล

#### วิสัยทัศน์

เป็นสถาบันชั้นนำที่ผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านพลศึกษา กีฬาและสุขภาพสู่ ความเป็นเลิศระดับมาตรฐานสากลอย่างยั่งยืน

#### พันธกิจ

1. จัดการศึกษาด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา วิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาวิจัยและบริการทางวิชาการแก่ชุมชน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ท้องถิ่น

3. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรที่มีความสามารถพิเศษ

และบกพร่องทางร่างกาย

4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้านและกีฬาไทย

#### เป้าหมายการดำเนินงาน

1. ผลิตและเตรียมนักกีฬาระดับเยาวชนให้มีความสามารถถึงขีดสูงสุด

2. ผลิตบัณฑิตทางด้านพลศึกษา สุขภาพ กีฬา นันทนาการ วิทยาศาสตร์การกีฬา

วิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย เกี่ยวกับการเรียนการสอนและท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นพัฒนา องค์ความรู้ด้านพลศึกษา สุขศึกษา กีฬาและนันทนาการ

4. บริการวิชาการและแหล่งความรู้ของชุมชนด้านกีฬา

5. สืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การละเล่นพื้นบ้านและการกีฬาไทย

การบริหารงานทั่วไปของสถาบันการพลศึกษา มีผู้บริหาร คือ อธิการบดีสถาบัน การพลศึกษา มีรองอธิการบดี 5 ฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายรับผิดชอบงานต่าง ๆ ดังนี้

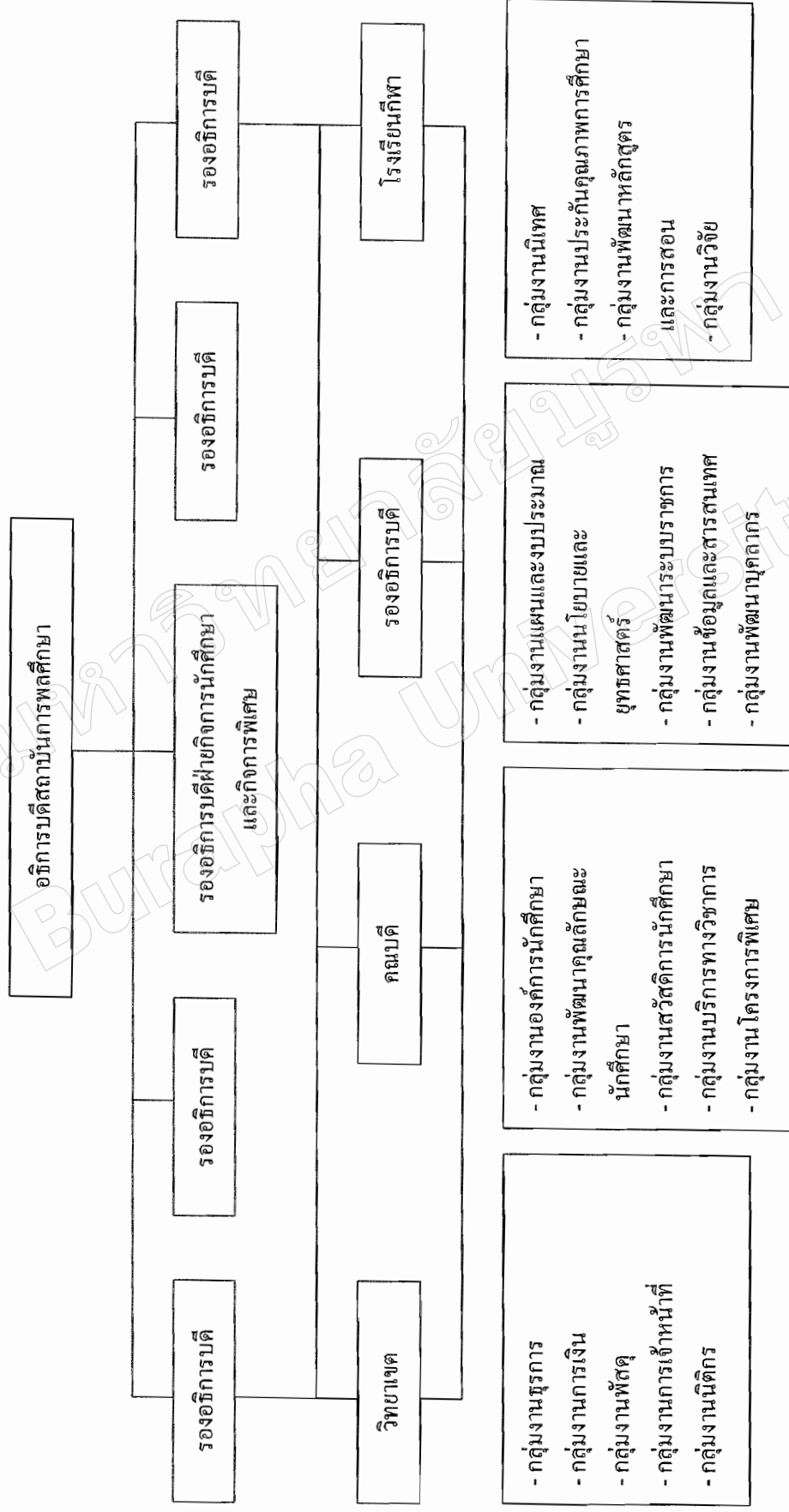
1. ฝ่ายบริหาร รับผิดชอบในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของงานบริหารในสำนักงาน  
รองอธิการบดี ประจำวิทยาเขต

2. ฝ่ายแผนและพัฒนา รับผิดชอบในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของงานแผนและพัฒนา  
ในสำนักงานรองอธิการบดี ประจำวิทยาเขต

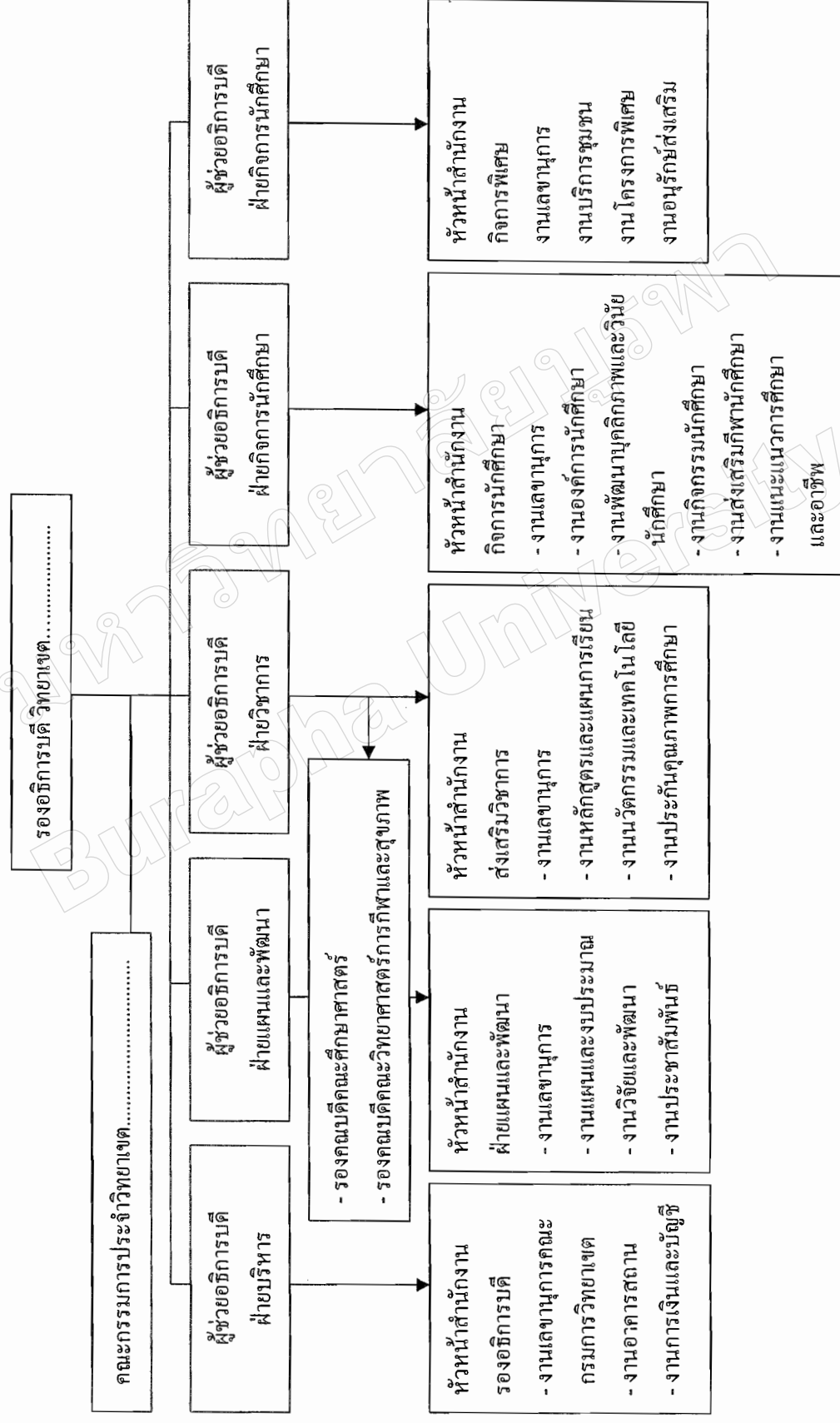
3. ฝ่ายวิชาการ รับผิดชอบในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของงานวิชาการวิชาการ  
ในสำนักงานรองอธิการบดี ประจำวิทยาเขต

4. ฝ่ายกิจการนักศึกษา รับผิดชอบในการกำกับดูแล การปฏิบัติงานของ  
งานกิจการนักศึกษาในสำนักงานรองอธิการบดี ประจำวิทยาเขต

ผังโครงสร้างการบริหารของสถาบันการพลศึกษา ตามภาพที่ 2 และ 3 (สถาบัน  
การพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี, 2548, หน้า 2 – 3)



ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันการพลศึกษา



ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารงานของสถาบันการพลศึกษา

### หลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา

ในปีการศึกษา 2548 สถาบันการพลศึกษา เปิดการเรียนการสอน 3 คณะ ดังนี้  
(สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี, 2548, หน้า 4 - 5)

#### 1. คณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตร ศึกษาศาสตร์ ระยะเวลาเรียน 5 ปี

##### 1.1 สาขาวิชาพลศึกษา

##### 1.1.1 โปรแกรมวิชาพลศึกษา

##### 1.2 สาขาวิชาสุขศึกษา

##### 1.2.1 โปรแกรมวิชาสุขศึกษา

##### 1.3 สาขาวิชานันทนาการ

##### 1.3.1 โปรแกรมวิชานันทนาการ

#### 2. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ ระยะเวลาเรียน 4 ปี

##### 2.1 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

##### 2.1.1 โปรแกรมวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

##### 2.1.2 โปรแกรมวิชาการฝึกสอน

##### 2.2 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

##### 2.2.1 โปรแกรมวิชาส่งเสริมสุขภาพ

#### 3. คณะศิลปศาสตร์ ระยะเวลาเรียน 4 ปี

##### 3.1 สาขาวิชาธุรกิจสุขภาพ

##### 3.1.1 โปรแกรมวิชาสุขภาพ

##### 3.1.2 โปรแกรมวิชาการจัดการศึกษา

##### 3.2 สาขาวิชานันทนาการ

##### 3.2.1 โปรแกรมวิชาผู้แนะนำนันทนาการ

##### 3.2.2 โปรแกรมวิชานันทนาการเชิงพาณิชย์และการท่องเที่ยว

โดยสถาบันการพลศึกษารับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว และรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษาหรือวิชาเอกสุขศึกษาและรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในสาขาที่เกี่ยวข้องเข้าศึกษาต่อหลักสูตรระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3

## ความสำคัญและคุณค่าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

นักการศึกษา กล่าวถึง ความสำคัญและคุณค่าของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการนำความรู้จากสถาบันมาใช้ทดลองปฏิบัติทำให้ได้ประสบการณ์การเป็นครูอย่างที่จะหาไม่ได้ด้วยวิธีสอน ด้วยเหตุนี้ ครูที่คืนนั้นมีใจจะเป็นก็ไม่ได้จะต้องฝึกงานในหน้าที่นั้นก่อน ภายใต้การควบคุมและแนะนำที่รัดกุม ถูกต้อง จึงจะประกันได้ว่าจะเป็นครูที่ดีในโอกาสต่อไป (เปรี๊ญ กุมท, 2505, หน้า 55) เช่นเดียวกับที่ แอนด์ ฟินิจำ (2522, หน้า 7) ได้กล่าวถึง การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูว่าเป็นจุดสำคัญที่จะสามารถปรับปรุงคุณภาพของครูในอนาคตของชาติ ทั้งนี้เพราะการฝึกสอนเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการเพื่อหาประสบการณ์โดยตรงด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพครู รวมทั้งวิถีทางที่นักศึกษาจะสามารถนำสมรรถภาพในด้านการสอนที่ได้รับการฝึกฝนมาใช้ได้อย่างเต็มที่ด้วย ทั้งนี้ก็เพราะว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยให้นักศึกษาฝึกหัดครูได้เรียนรู้หน้าที่ของครู สภาพห้องเรียน ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน เป็นการสะสมประสบการณ์ที่เปรียบเสมือนการสะสมเงินไว้ในธนาคาร เพื่อจะได้นำไปใช้ได้อย่างดีเมื่อออกไปประกอบอาชีพจริง (Michaclies and Grim อ้างถึงใน เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, 2502, หน้า 5) ทั้งนี้เนื่องจากว่า การฝึกหัดของนักศึกษาครูจะสะท้อนให้เห็นถึงผลการสอนของครูอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูว่า ควรปรับปรุง แก้ไข การสอนวิชาของตนอย่างไร (อารี สัมหลวี, 2513, หน้า 110)

จากความเห็นของนักศึกษาตามที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า การฝึกสอนมีบทบาทสำคัญ และเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ครอบคลุมกว้างขวาง กล่าวคือ นอกจากจะมีผลต่อนักศึกษาฝึกหัดครูโดยตรงแล้วยังเป็นผลสะท้อนถึงการจัดและดำเนินการ โดยการฝึกสอนตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดการฝึกหัดครูด้วย ดังที่ สาโรช บัวศรี (อ้างถึงใน เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, 2502, หน้า 7) กล่าวว่า อาชีพครูจะเป็น Profession ขึ้นมาได้ เมื่อตอนที่มีการฝึกสอน การฝึกสอนเป็นเรื่องที่สำคัญเหลือเกินเป็นเรื่องสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครู ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง เป็นหัวใจการฝึกหัดครู เป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้วิชาชีพครูเป็นอาชีพขั้นสูง เพราะสิ่งสำคัญของการเป็นครู คือ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น การฝึกปฏิบัติจะช่วยให้ผู้ที่เป็นครูเรียนรู้อาชีพครู เป็นอาชีพที่ต้องใช้เทคนิคและกลวิธีขั้นสูง ความสำคัญยิ่งของการดำเนินวิชาชีพครูจึงอยู่ที่การสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง ดังที่ วิจิตร ศรีสะอ้าน (อ้างถึงใน เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, 2520, หน้า 4) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติว่า “การสอนเป็น Practicing Profession เมื่อเรียนรู้ทฤษฎีแล้วจะต้องนำไปปฏิบัติให้ได้ เพราะเวลาเราประเมินว่าครูสอนได้ดีหรือไม่ เป็นครูดีหรือไม่นั้น

เราไม่ได้ประเมินว่า เขารู้ทฤษฎีมากน้อยแค่ไหนแต่เราประเมินว่า เขาสอนแล้วเด็กเรียนรู้มากน้อยแค่ไหน

จากความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามที่กล่าวมาแล้ว การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงจัดเป็นรายวิชาบังคับวิชาหนึ่งในหลักสูตรฝึกหัดครูทุกระดับ แต่เป็นรายวิชาที่มีลักษณะการเรียนแตกต่างจากรายวิชาอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคลหลายฝ่าย หลายระดับ เพราะการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกสอนจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลผู้เกี่ยวข้อง หลายฝ่าย ตั้งแต่หัวหน้าโครงการ อาจารย์นิเทศของสถาบันฝึกหัดครู ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง ครูในโรงเรียน ตลอดจนนักศึกษาเอง

การฝึกสอนมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างคนให้เป็นครู โดยนำผู้เรียนที่เรียนภาคทฤษฎีไปแล้วมาฝึกหัด เพื่อให้นักศึกษาฝึกสอนมีโอกาพัฒนาความสามารถของตนเอง ในการที่จะนำเอาทฤษฎี ตลอดจนความรู้ต่างๆ ที่เรียนมา มาสู่การปฏิบัติในสถานที่เป็นจริง ทั้งในด้านการแสดงออกเป็นกิจกรรม หรือเจตคติ ความสำนึก ตลอดจนบุคลิกของการเป็นครู แต่เนื่องจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องอยู่หลายด้าน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายดังกล่าวมาน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น ตัวนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นอันดับแรกที่จะส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากความหมายของการฝึกสอนหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครุนั้นจะเห็นว่ามีความหมายกว้างพอสรุปได้ว่า การฝึกสอนเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สถาบันผลิตครูจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนนำเอาความรู้และทฤษฎีการสอนที่เรียนในสถาบัน ไปปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดสรรความรู้และการปฏิบัติทางการสอนที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความถนัด ความสนใจ ทั้งของตนเอง และนักเรียนที่ตนสอนซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการเป็นครูต่อไปในอนาคต

องค์ประกอบอันดับต่อไป คือ การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเนื่องจากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังเป็นผู้ขาดประสบการณ์เป็นผู้อยู่ในระดับการฝึกฝน จึงจำเป็นต้องอาศัยการนิเทศจากผู้มีประสบการณ์มาก่อน เพราะโดยทั่วไปแล้ว การนิเทศเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมากในการปรับปรุงการศึกษา เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอนโดยตรง แม้แต่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบวิชาชีพครูจริง ๆ แล้วก็ต้องอาศัยการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ในการปรับปรุงงานในหน้าที่อยู่ประจำ สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูการนิเทศจะเป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติของตนตลอดจนระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถปรับปรุง

การปฏิบัติของตนอย่างมีหลักเกณฑ์ มีแนวทางและเป็นระบบระเบียบ ถือได้ว่าเป็นการจัด  
 ประสิทธิภาพให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับงานสอนมากขึ้น  
 ที่ละน้อย ๆ ตามลำดับและเป็นเครื่องช่วยให้การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปอย่าง  
 มีประสิทธิภาพเป็นทางนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการฝึกสอนที่กล่าวแล้ว  
 การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการฝึกประสบการณ์  
 วิชาชีพครูอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่า “เมื่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจของการฝึกหัดครู  
 แล้ว การนิเทศก็เป็นหัวใจของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วย” (เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ,  
 2520, หน้า 9 ) ดังนั้น ประสิทธิภาพของการจัดการการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงเป็น  
 สิ่งที่สำคัญยิ่งตามมาด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและความสามารถของผู้ทำการนิเทศเป็นเบื้องต้น  
 ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ครูพี่เลี้ยง จากโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและอาจารย์นิเทศก์  
 จากฝ่ายสถาบันฝึกหัดครู ความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของการนิเทศขึ้นอยู่กับการทำงานของบุคคล  
 เหล่านี้ ดังที่ ส่องสี ชูติวงศ์ (อ้างถึงใน เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ, 2520, หน้า 9) กล่าวถึง ในเรื่องนี้ว่า  
 “ผู้นิเทศจะต้องวางรายละเอียดในการดำเนินงาน อย่างถี่ถ้วนว่าจะดำเนินการอย่างไร ทั้งต้อง  
 คำนึงถึง หลักการเสมอว่าจะต้องหาทางให้นักศึกษาครูทุกคน เห็นข้อบกพร่องของตนด้วยตนเอง  
 และที่สำคัญ คือ การนิเทศจะต้องไม่ใช่กิจกรรมที่มีขอบเขตแต่เพียงจะวัดผลให้คะแนนฝึกสอน  
 เท่านั้นแต่ต้องเป็นโครงการที่สามารถติดตามผลการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจของนักศึกษาฝึกสอน  
 และความก้าวหน้าทางการปฏิบัติของนักศึกษาเป็นระยะด้วย”

จากที่กล่าวมานี้จึงเห็นได้ว่า การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นงานหนัก  
 ของผู้ทำหน้าที่นิเทศการทำงานให้บรรลุถึงการปฏิบัติตามลักษณะที่กล่าวมานี้ย่อมต้องอาศัย  
 การส่งเสริมจากปัจจัยหลายด้าน ผู้นิเทศเองก็เป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกเป็นตัวจักรสำคัญที่จะช่วย  
 ให้ประสบการณ์ทางการสอนของนักศึกษาครูมีคุณภาพยิ่งขึ้นเพราะบุคคลลักษณะความสามารถ  
 ส่วนตัวและบทบาทในการปฏิบัติการณ์พิเศษของบุคคลกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการ  
 นิเทศอย่างมาก

## ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

### 1. การแต่งกาย

1.1 ขณะเดินทางไปกลับโรงเรียน และติดต่อราชการใด ๆ ให้นิสิตแต่งกายตามแบบที่  
 สถาบันฯ กำหนดโดยใช้เนคไทด์ เข็ม กระดุม หัวเข็มขัด ตามแบบของสถาบัน (ชุดไป - กลับ)

## 1.2 ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

### 1.2.1 ภาคทฤษฎี ให้แต่งกายชุดนักศึกษา (ชุดไป - กลับ)

1.2.2 ภาคปฏิบัติ หรือปฏิบัติงานทั่วไปในโรงเรียน ให้แต่งกายด้วยกางเกงวอร์ม สีเข้ม เสื้อยืดตามที่งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพกำหนด ปักตราสถาบันการศึกษาที่กระเป๋าสื่อ ด้านซ้าย และปักชื่อหลักสูตรได้ตราสัญลักษณ์

1.3 ขณะเดินทางไปกลับโรงเรียน และติดต่อราชการใด ๆ ให้นักศึกษาแต่งกายตามแบบที่สถาบันกำหนดโดยใช้เนคไทด์ เข็ม กระดุม หวีเข็มขัด ตามแบบของสถาบัน (ชุดไป - กลับ)

1.4 ในกรณีที่นอกเหนือจากข้อ 1.1 และ 1.2 การแต่งกายให้อยู่ดุลพินิจของอาจารย์นิเทศ หรือสถานศึกษา

## 2. การปฏิบัติงาน

2.1 นักศึกษาต้องมีเวลาฝึกประสบการณ์วิชาชีพไม่ต่ำกว่า 80%

2.2 นักศึกษาต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพในระยะเวลาที่สถาบันกำหนด

2.3 นักศึกษาต้องสอนจำนวนไม่น้อยกว่า 10 ชั่วโมง/ สัปดาห์

2.4 นักศึกษาต้องเตรียมการสอน ทำแผนการสอนให้แล้วเสร็จล่วงหน้า ก่อนทำการสอนและส่งให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจ อย่างน้อย 1 สัปดาห์

2.5 นักศึกษาจะต้องปฏิบัติงานสนับสนุนการเรียนการสอนตามที่ตั้งสถาบัน และสถานศึกษามอบหมายอย่างน้อย 10 ชั่วโมง/ สัปดาห์

2.6 นักศึกษาต้องลงชื่อปฏิบัติงานทั่วไปและกลับ ตามระเบียบของสถานศึกษานั้น ๆ

## 3. การลาใช้ระเบียบของข้าราชการ

### 3.1 ลา กิจ

3.1.1 ในกรณีที่ลาไม่เกิน 2 วัน ให้นักศึกษายื่นใบลาต่อผู้บริหารสถานศึกษา และต้องได้รับอนุญาตแล้วจึงจะลาได้

3.1.2 ถ้าลาเกิน 2 วัน ให้ยื่นใบลาต่อผู้บริหารศึกษา และแจ้งให้อาจารย์นิเทศทราบ ใช้ระเบียบของทางราชการ

### 3.2 ลาป่วย

3.2.1 ในกรณีที่สามารเขียนใบลาได้ให้ส่งใบลาต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในวันที่เริ่มลา แต่ถ้าไม่สามารถเขียนใบลาได้ให้ส่งใบลาภายหลังได้ ในวันที่แรกที่มาปฏิบัติหน้าที่

3.2.2 ถ้าลาเกิน 3 วัน การส่งใบลาให้แนบใบรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลให้อาจารย์นิเทศทราบ

3.3 ลาชั่วคราวเฉพาะบางชั่วโมงให้ขออนุญาตครูพี่เลี้ยง/ อาจารย์ผู้ได้รับมอบหมาย/ หัวหน้าสถานศึกษา และต้องได้รับอนุญาตแล้วจึงจะไปได้

4. ความประพฤติร้ายแรงจากคู่มือการจัดการศึกษาของสถาบัน ความประพฤติต่อไปนี้ ถือว่ามีความผิดร้ายแรง

- 4.1 การกระทำความผิดในทางอาญาและคดีแพ่ง
- 4.2 ความผิดด้านชู้สาว
- 4.3 ลักขโมย
- 4.4 เสพสุรา ยาเสพติด และของมีนเมาจนครองสติไม่อยู่
- 4.5 เกิดการทะเลาะวิวาทหรือยุยงให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีไม่ว่ากรณีใด ๆ
- 4.6 ไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
- 4.7 ทำลายทรัพย์สินส่วนรวมหรือของบุคคลอื่นให้เสียหาย
- 4.8 เมาเมวกับการพนันหรือมั่วสุมในสถานศึกษาหรือในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม
- 4.9 ก่อให้เกิดหนี้สินล้นพ้นตัวในระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพแล้วไม่ยอมใช้
- 4.10 เป็นผู้ประพฤติชั่วและทำการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเกียรติยศและชื่อเสียง

ของครู

5. การลงโทษ ในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพนั้น นิสิตจะได้รับโทษตามกรณี ดังนี้

- 5.1 นักศึกษาที่ขาดการฝึกสอนติดต่อกันเป็นเวลา 7 วัน โดยไม่มีเหตุผลจะให้พักการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทันที
- 5.2 นักศึกษาที่ขาดการฝึกสอนติดต่อกันเป็นเวลา เกิน 7 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรจะหมดสภาพการเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 5.3 นักศึกษาที่มีเวลาฝึกสอนไม่ถึง 80% ของเวลาฝึกสอนทั้งหมด อาจารย์นิเทศจะเสนอเรื่องต่อรองอธิการบดี หรือคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ โดยผ่านงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่ออนุมัติสอบสวนและพิจารณาลงโทษเป็นกรณีไป
- 5.4 นักศึกษาที่ไม่สนใจในการสอน ไม่ทำแผนการจัดการเรียนรู้หรือเฉลยงานที่ได้รับมอบหมายอื่น ๆ อาจารย์นิเทศก์เตือนเป็นลายลักษณ์อักษร รวม 3 ครั้ง แล้วส่งเรื่องและหลักฐานต่องานฝึกประสบการณ์วิชาชีพพิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี
- 5.5 นักศึกษาที่มีความผิดร้ายแรงอาจารย์นิเทศส่งเรื่องและหลักฐานต่องานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเสนอรองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์พิจารณาโทษเป็นกรณีไป

5.6 นักศึกษาที่แต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย ไม่ถูกระเบียบ มีการเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร รวม 3 ครั้ง ให้อาจารย์นิเทศส่งเรื่องและหลักฐานต่อคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อพิจารณาโทษตามควรแก่กรณี

5.7 นักศึกษาที่บกพร่องต่อหน้าที่ อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียนตักเตือนแล้ว 3 ครั้ง ไม่พยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นให้ส่งเรื่อง และหลักฐานต่อคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพิจารณาโทษตามกรณี

5.8 ในกรณีที่นักศึกษาไม่รับผิดชอบงานฝึกสอนที่มีสาเหตุสุดวิสัย เช่น ปลดปล่อยละเลยหน้าที่ คณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพิจารณาให้เกรด F ได้ กรณีเจ็บป่วยหรือเหตุสุดวิสัยให้ฝึกสอนใหม่ได้ แต่ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามระเบียบการวัดผล

5.9 ในกรณีที่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของสถาบันฯ ว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ. 2526 ทางสถาบันจะประชุมพิจารณาเพื่อหาข้อเท็จจริงและดำเนินการลงโทษตามระเบียบว่าด้วยการปกครองนักศึกษา ร่วมกับระเบียบสถาบันการพลศึกษาว่าด้วยระเบียบการวัดผลและประเมินผล เหตุการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากที่ระเบียบนี้ระบุไว้ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา และอาจารย์นิเทศเป็นผู้พิจารณา

#### การทำรายงานผลการปฏิบัติงาน

ให้นักศึกษาเขียนรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของตนเองตลอด 15 สัปดาห์ (ในคู่มือฝึกสอน) ตามหัวข้อที่กำหนดไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนที่ออกฝึกสอน เช่น ชื่อ สถานที่ จำนวนครู และนักเรียน
2. งาน
  - 2.1 งานในหน้าที่ครู เช่น การสอน การบ้าน หน้าที่ครูประจำชั้น จำนวนวิชา ชั่วโมง ระดับชั้นที่สอน และการวัดผล
  - 2.2 งานที่ได้รับมอบหมาย เช่น งานด้านธุรการ พยาบาล ห้องสมุด ลูกเสือยุวกาชาด
  - 2.3 งานพิเศษทางวิชาการ เช่น กิจกรรมหลักสูตร จัดค่ายนิเทศ
  - 2.4 งานพิเศษทางชุมชน เช่น งานพัฒนาชุมชนโรงเรียน
  - 2.5 งานอื่น ๆ ถ้ามี
3. ทักษะเกี่ยวกับการฝึกสอน
  - 3.1 ทักษะต่อการฝึกสอน และต่ออาชีพครู
  - 3.2 งานอื่น ๆ ถ้ามี

#### 4. ปัญหาของการปฏิบัติงาน

4.1 งานการสอน

4.2 งานด้านอื่น

4.3 มนุษย์สัมพันธ์

4.4 ปัญหาทางด้านอารมณ์

#### 5. ข้อเสนอแนะ

5.1 สำหรับการแก้ปัญหาต่าง

5.2 สำหรับนักศึกษาฝึกสอนรุ่นต่อไป

#### การเตรียมการสอน

1. ปรึกษาคู่มือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอน วัน เวลา ชั้นที่สอน

2. เขียนบันทึกการสอนโดยละเอียดให้อาจารย์ที่สอนสอนได้อ่านล่วงหน้า

อย่างน้อย 3 วัน

#### หน้าที่และความรับผิดชอบของนักศึกษา

1. นักศึกษาคือครูคนหนึ่งของโรงเรียน จึงต้องปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ให้ถ่องแท้ก่อนจะตัดสินใจทำอะไรลงไป

2. ศึกษาระบบงานทั่วไปของโรงเรียนให้เข้าใจและใครทำหน้าที่อะไร

3. ศึกษาตัวบุคคลในโรงเรียนโดยสังเกตทั่วไป

4. ทำความคุ้นเคยกับสถานที่ เช่น รู้ว่าห้องพยาบาลอยู่ที่ไหน ห้องน้ำสำหรับครูอยู่ที่ไหน เป็นต้น

5. ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ให้ได้ในเวลาอันรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคคลและระเบียบของโรงเรียน

6. รับผิดชอบงานในหน้าที่อย่างสูงยิ่ง ไม่ว่าด้านการสอนหรืองานที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน ตลอดจนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

7. ประพฤติให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยในการทำงานร่วมมือช่วยเหลือเพื่อซึ่งกันและกัน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนทั่วไป

8. ทุ่มหาความพยายามและความสามารถเต็มที่ในการปรับปรุงการสอนกับนักเรียนจะต้องวางตัวให้เหมาะสมกับการเป็นครูที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

9. เป็นคนตรงต่อเวลาในการทำงานและการนัดหมายโดยเฉพาะเกี่ยวกับงานในหน้าที่

10. พยายามปรับปรุงตนเองเสมอเมื่อรู้ว่าตนมีข้อบกพร่อง ไม่ว่าด้านการสอน การทำงาน หรือการปฏิบัติตนขณะปฏิบัติหน้าที่ฝึกสอนต้องแต่งกายชุดนิสิตตามระเบียบของสถาบันการพลศึกษาที่กำหนดให้

#### หน้าที่ของหัวหน้าสายฝึกสอน

หัวหน้าสายฝึกสอน หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงาน กับอาจารย์นิเทศก์ในการติดต่อเพื่อรับทราบข้อมูล ข่าวสารจากทางสถาบัน ตลอดจนงานเร่งด่วนต่าง ๆ

1. ติดต่อประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ผู้ประสานงานฝึกสอน โรงเรียน และอาจารย์พี่เลี้ยงเกี่ยวกับงานที่นิสิตต้องทำเป็นส่วนรวม
2. ดักเตือนนักศึกษาผู้ร่วมงาน เมื่อเห็นว่าปฏิบัติตนไม่ถูกต้องตามสถานะของตน
3. นัดประชุมนักศึกษาในสายของตนอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อติดตามการปฏิบัติงาน และในกรณีที่มีเรื่องด่วนนัดหมายและปรึกษาหารือกัน
4. ติดต่อประสานงานกับสถาบันเพื่อนำข่าวสาร นโยบายและภารกิจอื่นใดไปแจ้งให้สมาชิกในสายของตนทราบหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่สถาบันสั่งการสั่งการ รวบรวม ปัญหาและข้อเสนอแนะของเพื่อนนักศึกษาเสนออาจารย์นิเทศ
5. กรณีที่นักศึกษาผู้หนึ่งผู้ใดในสายไม่อาจปฏิบัติงานได้ตามปกติด้วยกรณีใด ๆ ก็ตาม ให้รายงานผู้ประสานงานให้ทราบโดยรีบด่วนและรายงานให้อาจารย์นิเทศทราบเพื่อพิจารณาต่อไป

#### หน้าที่ของอาจารย์นิเทศ

1. สร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหาร โรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง และบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน ที่นักศึกษาไปฝึกสอน
  2. สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนฝึกสอนกับสถาบัน
  3. เป็นผู้ประสานงานระหว่างสถาบันกับหน่วยฝึกสอน
  4. ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาระหว่างการดำเนินการฝึกสอน
- ทั้งในด้านวิชาการและปัญหาส่วนตัว
5. สังเกตการสอนเพื่อให้คำแนะนำแนวทางการปรับปรุงแก้ไข และประเมินผลการสอนของนักศึกษาพร้อมทั้งบันทึกคะแนนการสังเกตการสอนแต่ละครั้ง ตามเกณฑ์ที่สถาบันกำหนด
  6. รวบรวมการบันทึกคะแนนการสังเกตการสอนแต่ละครั้งส่งฝ่ายประเมินผล

### การสร้างความสัมพันธ์ในระหว่างการศึกษาฝึกสอน

ช่วงเวลาการศึกษาฝึกสอน นักศึกษาได้มีโอกาสทำงานร่วมกับนักเรียนวัยต่าง ๆ และครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และเพื่อนนักศึกษาฝึกสอนด้วยกัน ความสำเร็จในการฝึกสอน ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นที่เราเกี่ยวข้องด้วยในการทำงาน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตัวเรากับบุคคลอื่นดังกล่าวแล้วจึงเป็นสิ่งจำเป็น นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ต้องสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนี้

#### อาจารย์พี่เลี้ยง

1. ปรึกษาหารือปัญหาต่าง ๆ เช่น การกำหนด โครงการสอน การเตรียมการสอน การปกครองชั้น การให้การบ้าน เป็นต้น
2. ส่งบันทึกการสอนให้อาจารย์พี่เลี้ยงตรวจให้ตรงตามเวลาและขอคำแนะนำ
3. รายงานให้ทราบและขอคำแนะนำเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น เกี่ยวกับ ความประพฤติของนักเรียน
4. ให้ความร่วมมืออย่างแท้จริง ในการวางแผนและการทำงานบางอย่าง เช่น การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การปรับปรุง โรงเรียน เป็นต้น
5. ให้ความร่วมมืออย่างแท้จริงในการจัดทำข้อสอบ ตรวจข้อสอบ ทำสมุดประจำชั้น สมุดบัญชีเรียกชื่อ สมุดรายงานของนักศึกษา ระเบียบสะสมและอื่น ๆ
6. สอบถามถึงผลการเสนอของตนเองและขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
7. หาโอกาสสนทนาปราศรัยในเรื่องทั่วไปที่ไม่ใช่วิชาการ
8. ระมัดระวังเรื่องการวางตัวให้เหมาะสมและกิริยามารยาท

#### ผู้บริหาร

1. นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำสั่ง โดยเคร่งครัด
2. ทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายและปฏิบัติงานระหว่างฝึกสอนเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของโรงเรียน

#### เพื่อนนักศึกษาฝึกสอน

1. ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในการทำงานทุกด้านของโรงเรียน
2. ปรึกษาหารือกันในการปรับปรุงและการทำงานช่วยเหลือเพื่อในการแก้ปัญหา
3. คอยตักเตือนซึ่งกันและกัน ให้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของโรงเรียน
4. รักษาความสามัคคีระหว่างเพื่อนนักศึกษาฝึกสอน

### นักเรียน

1. ศึกษาข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับเด็กทุกคนในชั้นเรียนที่สอน
2. ศึกษาเด็กที่ตนสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ จากการสอบถามครูพี่เลี้ยงจาก  
สมุดประจำชั้น ดูจากสมุดรายงานและจากการพูดคุยกับนักเรียนเอง
3. พยายามจำชื่อ
4. รับทราบข้อมูลที่เป็นปัญหาของนักเรียน
5. ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่เด็กบางคนที่มีปัญหาทางวิชาการ ทางกายภาพ  
และอื่น ๆ ที่เราอาจจะช่วยได้

6. มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการเป็นครู
  7. ให้การแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหาที่บ้านหรือทางสังคมที่โรงเรียน
- การวางตัวของนักศึกษาฝึกสอนต่อนักเรียนคิดว่าสำคัญมาก เพราะถ้าได้ไม่เหมาะสมแล้ว  
การสอนและการปกครองชั้นย่อมล้มเหลว

### ผู้ปกครอง

1. ศึกษาแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียน ระเบียบของโรงเรียน  
เกี่ยวกับการติดต่อกับผู้ปกครองและปฏิบัติตามระเบียบนั้น
2. ไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียนเท่าที่จะทำได้ แต่ควรนัดหมายให้แน่นอน  
และต้องรักษาเวลาพร้อมกับแจ้งวัตถุประสงค์ของการไปเยี่ยมให้กับผู้ปกครองทราบ
3. ประเมินหาหรือกับผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาและการเรียนของเด็ก อย่าได้ทำตนเป็นผู้  
ไปสอนผู้ปกครอง

4. ให้การต้อนรับผู้ปกครองที่มาติดต่อกับโรงเรียนเป็นอย่างดี
5. แจ้งผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
6. แจ้งพฤติกรรมของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เช่น เด็กเรียนดีขึ้นหรือต่ำลง  
ประพฤติตัวดีขึ้นหรือเลวลง หนีโรงเรียน ไม่ส่งการบ้าน เป็นต้น

นักศึกษาจะต้องเข้าใจว่าไม่มีอะไรที่คนเราจะรักเท่ากับบุตรหลานของตน  
การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนักเรียนแก่ผู้ปกครอง จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเหลือเด็กแต่ก็มีผู้ปกครอง  
บางคนเหมือนกันที่ไม่ให้ความร่วมมือและมักจะทักท้วงเอาว่าเด็กของตนเรียนได้ไม่ดี ประพฤติตัว  
ไม่ดีเพราะโรงเรียนไม่เอาใจใส่ ซึ่งก็อาจมีส่วนถูกต้องบ้างเหมือนกัน อย่างไรก็ตามนักศึกษาจะต้อง  
ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทางบ้านกับทางโรงเรียนเสื่อมลง

### ความสำคัญของการเตรียมการสอน

ถ้าเราจะจำกัดขอบเขตการสอนให้อยู่ในห้องเรียนเท่านั้นการสอนก็น่าจะ หมายถึง “การจัดประสบการณ์และกิจกรรมแห่งการเรียนรู้ที่ครูได้เลือกสรรดีแล้วให้กับนักเรียนเพื่อให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายของการสอน” ในระดับประถมและมัธยมศึกษา การสอนเป็นกิจกรรมต่อเนื่องประสงค์ กล่าวคือ จุดมุ่งหมายของการสอนแต่ละครั้งต้องมีกำหนด ขอบเขตทุกครั้งด้านวิชาการและการพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ให้เด็กเรียนรู้เรื่องระเบียบวินัย มีนิสัยที่ดี มีความรับผิดชอบ มีกิจยามรยาดี ตลอดจนการปลูกฝังให้มีค่านิยมต่าง ๆ ดังนั้น การสอนที่ดี เกิดขึ้นโดยการบังเอิญไม่ได้ ผู้สอนต้องใช้เวลาในการเตรียมใช้ความรู้และความคิด ครูที่ผ่าน การสอนมาแล้วนาน ๆ อาจจะใช้เวลาในการเตรียมน้อยลงก็จริง แต่การเตรียมการสอน เป็นสิ่งจำเป็นยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อความสัมฤทธิ์ของการเรียนเด็ก ดังนั้น ในการเตรียมการสอนมีความเข้าใจเด็กของตนเป็นอย่างดี มีความรู้ในวิชาที่จะสอนอย่างกว้างขวาง ตลอดจนมีความสามารถในการเลือกใช้วิธีสอนและกลวิธีต่าง ๆ ที่จะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ กับผู้เรียน

การที่นักศึกษาได้ตัดสินใจแล้วว่า จะประกอบอาชีพครูก็ขอให้ตัดสินใจเพิ่มเติมไปกว่า “ได้ตัดสินใจที่เป็นครูที่ดี” ในโอกาสที่จะออกไปทำการสอนก็จงตระหนักได้ว่าการเตรียมการสอน เป็นอย่างดั้นนั้น เป็นหน้าที่ เป็นความรับผิดชอบเป็นหลักประกันความสำเร็จในการเรียนของเด็ก และเป็นหลักประกันความสำเร็จของนักศึกษา จึงใคร่ขอสรุปว่าการเตรียมการสอนนั้นมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ผู้สอนมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนชัดเจนในการสอน
2. ทำให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีการสอน กลวิธีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับ

#### จุดมุ่งหมาย

3. ทำให้ผู้สอนสามารถเลือกหรือจัดหรือปรับปรุงบทเรียนและเนื้อหาวิชาได้ดี
4. ทำให้ผู้สอนมีโอกาสแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของตนเองได้
5. ทำให้กระบวนการสอนในชั้นเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่สับสน
6. ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกรักใคร่ในตัวครูและมีสมาธิในการเรียนเพิ่มขึ้น
7. ทำให้ผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนและมีอารมณ์แจ่มใส
8. ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสมากขึ้นที่จะเข้าใจบทเรียนได้ดี และได้รับความสำเร็จในการเรียน
9. ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากเวลาที่เสียไป
10. ทำให้สามารถลดปัญหาเรื่องการปกครองชั้นได้มาก

11. ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์มีความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชา ง่ายต่อการเข้าใจ
12. ทำให้ผู้สอนเองมีความสามารถและความชำนาญในการสอนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

#### เกณฑ์การตัดสินให้เกรด

|       |          |       |         |                |
|-------|----------|-------|---------|----------------|
| คะแนน | 85 - 100 | คะแนน | ได้เกรด | A              |
| คะแนน | 80 - 84  | คะแนน | ได้เกรด | B <sup>+</sup> |
| คะแนน | 75 - 79  | คะแนน | ได้เกรด | B              |
| คะแนน | 70 - 74  | คะแนน | ได้เกรด | C <sup>+</sup> |
| คะแนน | 65 - 69  | คะแนน | ได้เกรด | C              |
| คะแนน | 60 - 64  | คะแนน | ได้เกรด | D <sup>+</sup> |
| คะแนน | 55 - 59  | คะแนน | ได้เกรด | D              |
| คะแนน | 0 - 54   | คะแนน | ได้เกรด | F              |

หมายเหตุ ต่ำกว่า C ต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพใหม่

#### ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครูของอนุกรรมการ โครงการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครู กรมการฝึกหัดครู ต่อกรมการฝึกหัดครูว่าประสบการณ์วิชาชีพครูมีความหมายไม่จำกัดเฉพาะการฝึกสอนเช่นที่เคยทำแต่ครอบคลุมถึงประสบการณ์ทั้งมวลที่จะส่งเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ให้แก่ นักเรียน การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูจึงอาจจัดเป็นหลายรูปแบบและหลายทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและมีความเข้าใจงานของครูเท่าที่ครูผู้เริ่มการสอนจะพึงมีแต่จากการประมวลสภาพของการจัดประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาที่ผ่านมา คณะอนุกรรมการได้พบปัญหาต่าง ๆ ดังนี้ (เสถียร เทพรทอง, 2526)

1. นักศึกษายังขาดความเชื่อมั่นในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้งในขณะที่กำลังศึกษาและเมื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ครูเมื่อจบการศึกษาแล้ว
2. ขาดการประสานสัมพันธ์ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจึงทำให้นักศึกษาคูไม่สามารถจะนำหลักการลงไปสู่การปฏิบัติได้และไม่สามารถเลือกวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
3. การขาดการฝึกปฏิบัติที่เพียงพอในสถานการณ์จริง จึงทำให้ขาดการสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
4. นักศึกษายังขาดโอกาสจะเรียนรู้กับตนเองและพัฒนาตนเองไปที่ละขั้นตอน เพราะวิทยาลัยมักจะจัดการฝึกปฏิบัติการสอนในโรงเรียนในตอนสุดท้ายของช่วงการเรียน ทำให้ขาดขั้นตอนที่จะวินิจฉัยข้อดีข้อเสีย เพื่อแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

และจริงจังกว่ำนั้ระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติก็ยังสั้น ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เท่าที่ควร

5. ในระบบการเรียนการสอนของสถาบัน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูยังขาดการตระหนักในความสำคัญของการฝึกสอนและนิเทศการสอน อีกทั้งผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานประสบการณ์วิชาชีพครูยังขาดประสบการณ์ในการเรียนการสอนในโรงเรียนทำให้ยังความรู้และการดำเนินการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การนิเทศและอื่นๆห่างไกลจากสภาพและเนื้อหาสาระที่จะพึงเตรียมให้นักศึกษาได้เรียนรู้

6. หน่วยเจ้าสังกัดและโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังขาดการตระหนักว่าตนเองเป็นหน่วยงานที่ต้องมีภาระหน้าที่รับผิดชอบในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกับวิทยาลัยครูให้ตรงตามเป้าหมายอย่างจริงจังเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักศึกษาครู

7. การจัดเตรียมนักศึกษาครูให้มีความสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละสถานศึกษาในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยตรงย่อมเป็นไปได้ไม่ได้เพราะสภาพของท้องถิ่นที่สนับสนุนและขีดจำกัดทางการศึกษาของแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน อีกทั้งนักศึกษาเองแต่ละคนก็ย่อมมีบุคลิกภาพเฉพาะตนแตกต่างกันไปเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของครูและพร้อมที่จะเป็นผู้เริ่มต้นวิชาชีพครูที่ดีเมื่อไปอยู่ในท้องที่ใดก็สามารถที่จะเรียนรู้ในการปรับตัวเอง ปรับวิธีการและการทำงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพนั้นและให้เกิดผลดี

8. ระบบการบริหารงานประสบการณ์วิชาชีพครู ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเตรียมการนิเทศ การสนับสนุน การร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยให้เป็นไปโดยสะดวกและราบรื่น

9. จุดมุ่งหมายของการศึกษาทั้งในระดับประถมและมัธยมนี้มุ่งจะสอนคนมากกว่าสอนหนังสือ มุ่งให้เกิดการพัฒนาทั้งส่วนตนและชุมชน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงควรต้องเพ่งเล็งไปถึงการสร้าง ความเข้าใจ เจตคติ และวิธีการเสริมสร้าง นอกจากความรู้ความสามารถในการทำงานแล้วยังต้องครอบคลุมถึงคุณธรรม ความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทั้งคนและชุมชนและอื่น ๆ ที่นับได้ว่าเป็นการสร้างคุณภาพของคนอีกด้วย

เนื่องจากการฝึกสอนของนักศึกษา เป็นการกระทำภายใต้คำแนะนำ (เสถียร เทพรทอง, 2526, หน้า 3) และการฝึกสอนจะบรรลุเป้าหมายความปรัชญาของการฝึกหัดครูได้กำหนดไว้นั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ที่มีประสิทธิภาพในการฝึกสอนและการพัฒนารูปแบบและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่เสมอ ๆ นั้นย่อมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพ

ในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ขั้นตอนที่สำคัญยิ่งขั้นหนึ่งที่จะช่วยในการปรับปรุงพัฒนางาน คือ การได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น อาทิ ปัจจัยสนับสนุนสภาพการณ์ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการ

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีอยู่มากมาย ทั้งปัญหาในสถาบันการศึกษาเอง อันได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารและจัดการปัญหาในโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึก ปัญหาในชุมชน ปัญหาของนักศึกษาเอง ตลอดจนปัญหาแทรกซ้อนอื่น ๆ ซึ่งต่างก็มีผลทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่ราบรื่นเท่าที่ควร (สุมนา ไตลังคะ, 2510, หน้า 17 อ้างถึงใน เสทือน เทพรทอง, 2526, หน้า 13 - 14)

1. อาจารย์นิเทศก์ต้องรับผิดชอบงานทางด้านทั้งการนิเทศการฝึกสอน การสอนในสถาบัน และการพัฒนาชนบท
  2. การบริหารงานและการดำเนินงานฝึกหัดครู ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน
  3. อาจารย์นิเทศขาดความรู้ทางด้านการพัฒนาชนบท และคนในท้องถิ่น ขาดความกระตือรือร้น
  4. การพัฒนานักศึกษาในด้านการเป็นผู้นำในชนบทไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
- สาตี ศรีสุทธิ์ (2518, หน้า 18 อ้างถึงใน เสทือน เทพรทอง, 2526, หน้า 14) ได้ศึกษาปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท ของวิทยาลัยครูยะลา พบว่า นักศึกษาฝึกสอนมีปัญหาหลายด้าน เช่น ขาดกลวิธีในการสอนที่ดี ไม่ชวนช่วยในการทำอุปกรณ์ ลำบากใจในการสร้างข้อทดสอบ ขาดเครื่องมือ และงบประมาณสำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน สวัสดิ์ ทรัพย์จำนง (2515, หน้า 112 - 115 อ้างถึงใน เสทือน เทพรทอง, 2526, หน้า 14) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาการฝึกสอน พบว่า นักศึกษาฝึกสอนขาดเทคนิคการสอนที่ดี ขาดความแม่นยำในเนื้อหาวิชาที่สอน ขาดความสามารถในการผลิตและการใช้อุปกรณ์ ขาดความสามารถในการปกครองชั้น ขาดความสามารถในการวัดผลแลประเมินผลการสอน และขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ส่วนปัญหาจากการสนับสนุนของโรงเรียนฝึกสอน พบว่า โรงเรียนฝึกสอนขาดงบประมาณ ขาดแคลนอุปกรณ์ นักเรียนขาดเครื่องเขียน แบบเรียน และครูพี่เลี้ยงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ

พิทวง ธรรมพันทา (2519 อ้างถึงใน เสทือน เทพรทอง, 2526, หน้า 15) ได้ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า ปัญหาสำคัญของนักศึกษาฝึกสอน ได้แก่ ขาดทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน เช่น การเขียน วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม การเลือกใช้วิธีการสอน กิจกรรมและอุปกรณ์การสอน รวมทั้ง การประเมินผลการสอนด้วย นอกจากนี้ นักศึกษาฝึกสอนยังประสบกับปัญหาการปกครองชั้นเรียน

ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์ และได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์น้อยครั้ง มีเวลาปรึกษาหารือกับอาจารย์นิเทศน้อย การประเมินผลการฝึกประสบการณ์ยังไม่เหมาะสมและยุติธรรมเพียงพอ

เสถียร เทพรทอง (2526, หน้า 56) ได้ศึกษา ปัญหาที่นักศึกษาได้พบขณะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าตนเองประสบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับ ป.กศ. ชั้นสูงประสบปัญหาในระดับปานกลาง 11 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาในเชิงวิชาการ เช่น ปัญหาความเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมการสอน ได้แก่ การทำโครงการสอน บันทึกการสอน การเลือกวิธีการสอน การเลือกใช้สื่อการสอน การขาดเอกสารคู่มือขาดสื่อและวัสดุที่จะผลิตสื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศูนย์วิจัยและพัฒนากลุ่มวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาไม่ค่อยรู้ดีว่าตนเองได้ประสบการณ์มากน้อยในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยนักศึกษาเห็นว่า ตนเองประสบปัญหาในระดับปานกลางเพียง 2 ปัญหา คือ ปัญหาความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและความเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตรของชั้นที่สอน นอกจากนี้ นักศึกษาเห็นว่า ตนเองพบปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการฝึกในครั้งนี้เป็นการฝึกเป็นครั้งที่สอง และนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ผ่านการสอนในฐานะครูประจำการมาแล้ว สำหรับปัญหาความเข้าใจโครงสร้างของหลักสูตรของชั้นที่สอนนั้น อาจเนื่องมาจากการขาดการเน้นเฉพาะเรื่องราวระหว่างที่มีการสอนในวิทยาลัย และหลักสูตรที่ใช้อยู่ปัจจุบันเป็นหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่

ส่วนความแตกต่างของปัญหา พบว่า จากปัญหาทั้งหมดที่สอบถามนักศึกษาชายและหญิงส่วนใหญ่ นักศึกษาได้ประสบปัญหาไม่แตกต่างกัน มีปัญหาเพียง 4 รายการ เท่านั้นที่นักศึกษาประสบในระดับที่แตกต่างกัน คือ ปัญหาเรื่องการทำโครงการสอน การทำงานร่วมกับชาวบ้าน การได้รับความเอาใจใส่จากโรงเรียน และการเรียนรู้การเลือกใช้สื่อการสอน โดยที่ใน 3 ปัญหาแรก นักศึกษาหญิงประสบในระดับสูงกว่านักศึกษาชาย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความวิตกกังวลของนักศึกษาหญิงที่มีมากกว่านักศึกษาชาย

สรุปแล้ว ปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นมีมากมาย จากแนวคิดและผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพยังคงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการฝึกหัดครู และเนื่องจากที่กระบวนการในการดำเนินการด้านนี้จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย การดำเนินงานจึงมีปัญหาและอุปสรรคขัดข้องอยู่มากพอสมควร ทั้งในด้านการจัดการ การได้รับความสนับสนุนร่วมมือ และปัญหาการขาดทักษะบางประการของนักศึกษา สิ่งเหล่านี้

ส่งผลให้การดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปัจจุบันมีปัญหา ที่สมควรได้รับการแก้ไขให้หมดไป

### แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ประสบการณ์ที่จะช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการสอนได้ คือ ประสบการณ์ที่ได้รับในระหว่างการฝึกสอน ซึ่งประสบการณ์ในระหว่างการฝึกสอนจะมีความหมายและสำคัญต่อชีวิตนักศึกษาฝึกหัดครู ทั้งนี้การฝึกสอนเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พัฒนาบุคลิกภาพ ทักษะ และความเจริญงอกงามในอาชีพครู ดังนั้น การฝึกสอนจึงเป็นองค์ประกอบที่ถือว่าเป็นหัวใจของโครงการฝึกหัดครูทุกชั้นทุกประเภท (เสถียร เทพรทอง, 2526, หน้า 8)

การฝึกประสบการณ์เป็นประสบการณ์ที่ทรงคุณค่ายิ่งของนักศึกษาครู เป็นการเตรียมตัวก่อนเข้าสู่อาชีพครู นักศึกษามีโอกาสตรวจสอบทฤษฎี เทคนิควิธีการสอนต่างๆ เทาที่เรียนมามีความถูกต้องแม่นยำ และเป็นไปได้เพียงใดในแง่ของการนำไปใช้หรือการปฏิบัติจริง เป็นการเน้นถึงความสำคัญของการฝึกสอนไว้ว่า การฝึกสอนเป็นกิจกรรมสากลที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นประสบการณ์ทางวิชาชีพครูที่เข้มข้นในที่สุด เป็นหนทางเข้าสู่วิชาชีพที่แท้จริง

เนื่องจากความรู้และความเข้าใจไม่อาจพัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญในอาชีพได้เสมอไป นอกจากจะมีการฝึกปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้อย่างดี ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น การสอนจึงเป็นหัวใจสำคัญการฝึกสอนเพราะเป็นการปลูกฝังประสบการณ์ในการเตรียมครูใหม่ และยังช่วยทำนายความสำเร็จของความเป็นครูในอนาคตอีกด้วย

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีจุดมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้ (เสถียร เทพรทอง, 2526, หน้า 9)

1. เพื่อให้นักศึกษาได้นำสิ่งที่ได้เรียนในวิชาการศึกษาคติวิทยา และวิธีการสอนไปทดลองปฏิบัติจริงเป็นการประสานระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาอาจจะปรับปรุงแก้ไขทฤษฎี ที่ได้ศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงได้
2. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอนภายใต้การนิเทศ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้มีชีวิตอยู่ในห้องเรียนและโรงเรียนจริง ๆ คู่ขนานกับบรรยากาศเข้าใจหน้าที่ของครู คู่ขนานกับนักเรียน ศึกษาและใช้วัสดุอุปกรณ์จากแหล่งต่างๆ มีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนที่ทำการฝึกสอน
4. เพื่อให้นักศึกษาได้ประเมินตนเองว่า มีความเหมาะสมในการเป็นครูหรือไม่เพียงใด ซึ่งจะประเมินได้ในด้านบุคลิกภาพ ความรักเด็ก ความเข้าใจความต้องการของเด็ก ความภูมิใจ

ในอาชีพ ความตั้งใจจะส่งเสริมอาชีพให้ก้าวหน้าเป็นที่ยกย่องนับถือของบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสให้สร้างบุคลิกภาพของครูให้แก่ตนเองด้วย

นอกจากนี้ ยังสามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูปแบบในโรงเรียน ได้ดังต่อไปนี้ (เสถียร เทพรทอง ,2526, หน้า 11)

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการที่จะนำเอาหลักการและเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาปฏิบัติจริง
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ทดลองสอนภายใต้การนิเทศของอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศจากวิทยาลัย คณะกรรมการนิเทศของโรงเรียนและผู้นิเทศอื่นๆ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ใน โรงเรียนและห้องเรียนจริง คำนึงกับบรรยากาศและเข้าใจหน้าที่ของครู
4. เพื่อพัฒนาให้นักศึกษาได้เข้าใจบทบาทที่แท้จริงของครู โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ของการเป็นครูฝึกสอน
5. เพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับนักเรียน ผู้ร่วมงานและประชาชนได้เป็นอย่างดี
6. เพื่อให้นักศึกษาได้คุ้นเคยกับการปฏิบัติภารกิจกรมภาระหน้าที่ของครูที่สังคมปรารถนาอัน ได้แก่
  - 6.1 การสอน ฝึก และอบรมนักเรียน
  - 6.2 พัฒนาโรงเรียนและช่วยกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน
  - 6.3 ช่วยดำเนินการและส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนเพื่อฝึกทักษะพิเศษ ให้แก่ นักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถและพลังงานในการพัฒนาท้องถิ่นของตน
  - 6.4 ทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
  - 6.5 จัดกิจกรรมการศึกษาให้มีผลต่อการพัฒนาชุมชน
  - 6.6 พัฒนาตนเองให้ใฝ่รู้ หาความรู้และความสามารถในการอาชีพครู รวมทั้งการปรับปรุงตนเองในการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป
  - 6.7 เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดกว้างขวาง และความคิดริเริ่มในการทำงาน
  - 6.8 เพื่อให้สถาบันที่ใช่ครูได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตและการพัฒนาคุณภาพของการผลิตครู

## แนวคิดและเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion: FGD)

### ความหมาย

การสนทนากลุ่ม เป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้การสนทนากลุ่มสมาชิกที่มีลักษณะเหมือนกัน ประมาณ 6 - 12 คน โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้สร้างให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองในกลุ่ม จุดประเด็นคำถาม (ซึ่งนักวิจัยอยากหาคำตอบจากกลุ่ม) และคอยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมสนทนาได้มีการพูดคุย ชักถาม และได้ตอบกันอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมชาติ โดยทั่วไปอาจใช้เวลาสนทนนานประมาณ 45 นาที ถึง หนึ่งชั่วโมงครึ่ง

### ความเป็นมา

ดัดแปลงมาจากลักษณะของการพูดคุยเสวนา หรือ การสนทนากลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ที่เกิดขึ้นเองเป็นกิจวัตรในชุมชน (เช่น สภาคาเฟ่) เพื่อการปรับทุกข์ หรือ แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และ ความรู้สึกร่วมกันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและเป็นที่สนใจร่วมกันในระยะแรก ๆ ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยการตลาด เพื่อการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ถูกนำมาใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกเกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมด้านสุขภาพ

### การจัดสนทนากลุ่ม

เป็นการนำการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง และ การสนทนากลุ่มตามธรรมชาติ มาใช้ร่วมกัน เป็นการสนทนาเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องมีประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการสนทนาแต่ละครั้ง มีการใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Dynamics) เข้ามาช่วย ในการกระตุ้นให้มีการเคลื่อนไหวในกลุ่มผู้สนทนา เพื่อให้หันมาสนใจเรื่องเดียวกัน และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่ม (บันทึกเทป/ จดบันทึก) เพื่อการวิเคราะห์ต่อไป

### การสนทนากลุ่มมักใช้เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายต่อไปนี้

ใช้หาข้อมูลเพื่อการสร้างสมมติฐานใหม่ ๆ ใช้สำรวจความคิดเห็น ทัศนคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมาย ทดสอบแนวความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน ประเมินผลโครงการ หรือ บริการด้านธุรกิจ เป็นแนวทางในการกำหนดคำถามในการสร้างแบบสอบถามค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ/ไม่แน่ชัด เพื่อช่วยทำให้งานวิจัยเชิงสำรวจมีความสมบูรณ์ขึ้น

### องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม (Components of Conducting Focus Group Session)

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้อง (Personnel)
  - 2.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator/ Facilitator)
  - 2.2 ผู้จดบันทึกการสนทนา (Note taker/ Recorder)
  - 2.3 ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant/ Caretaker)
2. แนวทางในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion Guide)
3. อุปกรณ์สนาม (Field Instruments)
4. แบบฟอร์มคัดเลือกร่วมสนทนา (Screening Form)
5. สิ่งเสริมสร้างบรรยากาศ (Refreshment & Snack)
6. ของสมนาคุณแก่ผู้ร่วมสนทนา (Remuneration)
7. สถานที่และระยะเวลา (Location and Time)

#### คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

##### คุณลักษณะของผู้ดำเนินการสนทนา (Characteristics of Moderator/ Facilitator)

ผู้ดำเนินการสนทนา ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การสนทนาบรรลุเป้าหมาย จึงต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. รู้ถึงความต้องการ หรือ เป้าหมายของโครงการเป็นอย่างดี
2. มีบุคลิกภาพดี
3. มีมนุษยสัมพันธ์ สุภาพ อ่อนโยน มีอารมณ์ขัน
4. สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้
5. สามารถพูด หรือ ใช้ภาษาท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารได้ดี

##### บทบาทหน้าที่ของผู้ดำเนินการสนทนา

สร้างบรรยากาศอย่างเป็นกันเองซึ่งเจตนาประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม

ขอความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและยินยอมให้มีการบันทึกข้อมูลควบคุมประเด็น

และจังหวะของการสนทนา และเวลา ทำตัวเสมือน ผู้เรียนรู้ (เป็นผู้ฟังที่ดี ไม่แสดงความคิดเห็น)

ให้ผู้สนทนาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรียืดหยุ่น เปิดใจ อดทนต่อการรบกวน/ ไม่ร่วมมือระมัดระวัง

น้ำเสียง และ ท่าที สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมสนทนา

### บทบาทหน้าที่ของผู้จัดบันทึกการสนทนา

วางแผนผังการนั่งของผู้ร่วมสนทนาทุกคน พร้อมมีหมายเลขและชื่อกำกับไว้ เพื่อประโยชน์ในการจัดบันทึก และการสังเกตพฤติกรรม จัดบันทึกการสนทนา โดยการสังเกต และตั้งใจฟัง พร้อมบันทึกตามความเป็นจริง (ถ้อยคำ ปฏิกริยา) ถอดเทปการสนทนาด้วยตนเอง ข้อควรระวัง... ต้องไม่ร่วมสนทนาด้วย

### บทบาทหน้าที่ของผู้ช่วยทั่วไป

จัดเตรียมอุปกรณ์สนามให้พร้อม จัดสถานที่และความพร้อมในการสนทนากลุ่ม คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียง และเปลี่ยนเทปขณะที่ทำการสนทนาอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนา และผู้จัดบันทึกดูแลบริการเครื่องดื่มและของขบเคี้ยวแก่ผู้ร่วมสนทนา อำนวยความสะดวกทั่วๆ ไป

### แนวทางในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion Guide)

เป็นแนวคำถามที่ใช้ในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ซึ่งต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การวิจัยควรมีประมาณ 6 - 10 คำถาม เป็นคำถามปลายเปิด เช่น

“คุณคิดอย่างไรเกี่ยวกับเรื่องของจิตวิญญาณ”

“คุณรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับ...”

“คุณ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ...มาอย่างไร”

### อุปกรณ์สนาม (Field Instruments)

เครื่องบันทึกเสียง และ อุปกรณ์ ควรมีสารองเพื่อป้องกันการผิดพลาด สมุดบันทึก และดินสอ

### แบบฟอร์มคัดเลือกกลุ่มผู้ร่วมสนทนา

ต้องคัดเลือกให้ผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน (Homogeneous) หรือ อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น เพศ อายุ อาชีพ เชื้อชาติ สถานภาพสมรส

### แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วันที่..... เวลาเริ่ม..... เวลาสิ้นสุด..... รวมเวลา.....

ชื่อสถานศึกษา.....

ลักษณะสถานศึกษา.....

สถานที่สนทนา.....

ลักษณะสถานที่.....

จำนวนผู้ร่วมสนทนา.....คน (ชาย.....หญิง.....)

ชื่อและข้อมูลส่วนบุคคล

1.....

2.....

ลักษณะพลวัตของกลุ่ม.....

**การเตรียมตัวการจัดสนทนากลุ่ม**

คัดเลือกกลุ่มผู้ร่วมสนทนา ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาแก่กลุ่ม นัดหมายวัน เวลา สถานที่ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมวิจัย

1. กำหนดวัตถุประสงค์และแนวคำถามร่วมกัน
2. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และ เตรียมตัวให้พร้อม เลือกและจัดเตรียมสถานที่

สำหรับการสนทนากลุ่ม

**ขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม**

การเริ่มดำเนินการสนทนา

1. ผู้ดำเนินการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์
2. ให้สมาชิกกลุ่มแนะนำตัว
3. อธิบายให้เห็นความสำคัญของกลุ่ม กฎกติกา มารยาท
4. เริ่มการสนทนาโดยพูดคุยเรื่องทั่ว ๆ ไปเพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี

ดำเนินการสนทนาสิ้นสุดการสนทนา

**ข้อดี และข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม**

**ข้อดี**

1. ลดความเข้าใจไม่ถูกต้องในประเด็นที่พูดคุย
2. สมาชิกกลุ่มมีความเท่าเทียมกัน
3. เกิดการแสดงความคิดเห็น ถกเถียง สาระร่วมกัน
4. บรรยากาศของกลุ่มกระตุ้นให้มีการให้ข้อมูลที่กว้างขวาง

**ข้อจำกัด**

1. ระวังการผูกขาดการสนทนา
2. ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลบางลักษณะ (เรื่องส่วนตัว)

**การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)**

การสนทนากลุ่ม หมายถึง การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็น ในการสนทนา เพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทาง

การสนทนาอย่างกว้างขวางละเอียดลึกซึ้ง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนาในแต่ละกลุ่มประมาณ 6 - 10 คน ซึ่งเลือกมาจากประชากรเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้

#### ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

1. ใช้ในการศึกษาความคิดเห็น ทักษะคิด ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อ และพฤติกรรม
2. ใช้ในการกำหนดสมมติฐานใหม่ ๆ
3. ใช้ในการกำหนดคำถามต่าง ๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม
4. ใช้ค้นหาคำตอบที่ยังคลุมเครือ หรือยังไม่แน่ชัดของการวิจัยแบบสำรวจ

เพื่อช่วยให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. ใช้ในการประเมินผลทางด้านธุรกิจ

#### ข้อดีของการสนทนากลุ่ม

1. ผู้เก็บข้อมูล เป็นผู้ได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี
2. เป็นการเผชิญหน้ากันในลักษณะกลุ่มมากกว่าการสัมภาษณ์ตัวต่อตัว
3. ให้มีปฏิริยาโต้ตอบกันได้
4. บรรยากาศของการคุยกันเป็นกลุ่มจะช่วยลดความกลัวที่จะแสดงความคิดเห็นส่วนตัว

#### ข้อจำกัด

1. ถ้าในการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนาเพียงไม่กี่คนที่แสดงความคิดเห็นอยู่ตลอดเวลา จะทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นเพียงความคิดเห็นของคนส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องระวังไม่ให้มีการผูกขาดการสนทนาขึ้น

2. พฤติกรรมบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยอมรับในชุมชนอาจไม่ได้รับการเปิดเผยในกลุ่มสนทนา ในกรณีนี้ใช้การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวจะดีกว่า

3. ถ้าผู้ดำเนินในการสนทนากลุ่มไม่ได้ การสนทนากลุ่มจะไม่ราบรื่น

#### ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูล
3. ตัดสินใจว่าจะทำกี่กลุ่ม
4. วางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา
5. ออกแบบแนวคำถาม ควรเรียงคำถามจากคำถามที่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เบา ๆ ง่ายต่อการเข้าใจ และสร้างบรรยากาศให้คุ้นเคยกันระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมสนทนาแล้วจึงวกเข้าสู่คำถามหลัก หรือคำถามหลักของประเด็นที่ทำการศึกษาแล้วจึงจบลงด้วยคำถามเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง

เพื่อผ่อนคลายบรรยากาศในวงสนทนาและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในช่วงท้ายอาจเดิมคำถาม

เสริมเข้าไปแต่ต้องเป็นคำถามสั้นๆอาจเป็นคำถามที่ไม่ได้เตรียมมาก่อน แต่เป็นคำถามที่ปรากฏขึ้นระหว่างการสนทนา

#### 6. ทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น

#### 7. ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note taker)

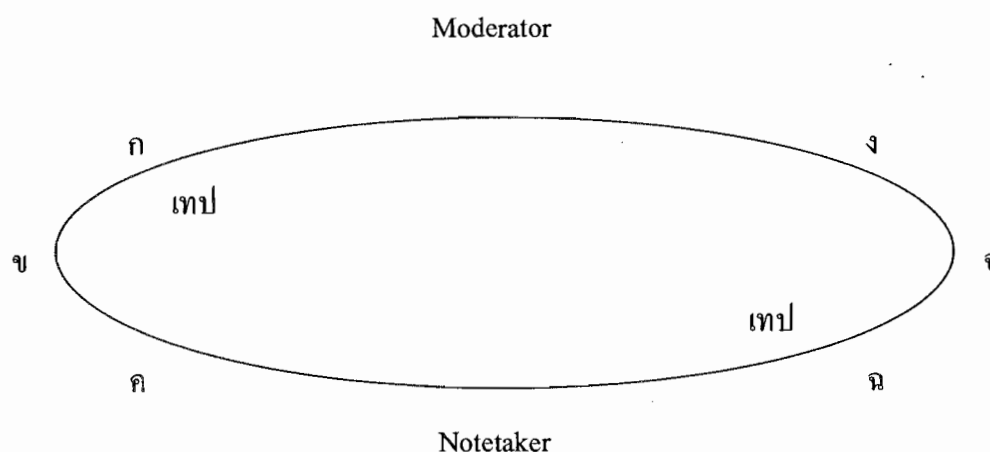
ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ต้องสร้างบรรยากาศในการสนทนา และควบคุมเกมส์ได้ เป็นอย่างดีให้เกิดความเป็นกันเองมากที่สุด Moderator จะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ควรจะปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรีและเป็นธรรมชาติมากที่สุด Moderator ที่ดีจะต้องสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี ผู้จดบันทึก (Note taker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลาและควรทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียวไม่ควรร่วมสนทนาด้วย เพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน และจะต้องเป็นผู้ถอดเทปด้วยตนเองเพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ได้บันทึกและเนื้อหาสาระในเทปที่ตรงกัน ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) มีหน้าที่คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะที่กำลังดำเนินการสนทนา และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

#### 8. คัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา

9. การจัดการเพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่ กำหนดวัน เวลา และจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เช่น เครื่องบันทึกเทป ม้วนเทป ถ่าน สมุด ดินสอ เครื่องดื่ม อาหารว่าง เป็นต้น

#### 10. จัดกลุ่มสนทนา

#### 11. ประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล



ภาพที่ 4 แสดงการจัดการการสนทนากลุ่ม

11.1. ถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนา ควรถอดเทปออกมาอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและต้องไม่ใส่ความคิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

11.2. วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา ถ้าจะให้ดี ควรทำการวิเคราะห์ร่วมกันหลายๆคนเพื่อเป็นการอภิปรายร่วมกัน ถ้ามีความเห็นไม่ตรงกัน ควรกลับไปฟังรายละเอียดจากเทปใหม่ แล้วกลับมาอภิปรายด้วยกันอีก

12. การเขียนรายงานการวิจัยควรเริ่มต้นโดยการเขียนเค้าโครงเรื่องก่อน แล้วเขียน ผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหัวข้อของแนวคำถาม โดยพรรณนา ในเชิงอธิบาย

### บทสรุป

จากข้อดีและข้อจำกัดของการจัดสนทนากลุ่มนั้นจะพบว่าในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะต้องใช้อย่างระมัดระวัง โดยต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การเลือกผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มนั้นควรเป็นผู้ที่พูดและฟังภาษาท้องถิ่นได้ และต้องมีความเหมาะสมกับหัวข้อเรื่องที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
2. ควรให้ผู้เข้าร่วมอยู่ร่วมกลุ่มโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ
3. เนื่องจากการจัดการสนทนากลุ่มนี้ไม่สามารถใช้กับการศึกษาวิจัยได้ทุกเรื่อง หากผู้ที่นำมาใช้ได้พิจารณาให้รอบคอบ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดก่อนที่จะเลือก วิธีการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการนี้ก็จะทำให้งานวิจัยที่ออกมามีคุณภาพและน่าเชื่อถือ

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### งานวิจัยภายในประเทศ

สำเร็จ ประเสริฐสุข (2528) ได้ทำการวิเคราะห์การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันฝึกหัดในกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาสองส่วน ส่วนหนึ่งเป็นการศึกษา และวิเคราะห์เอกสารของสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ส่วนที่สองเป็น การวิเคราะห์จากการสำรวจประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นกลุ่มผู้บริหารสถาบันฝึกหัดครู จำนวน 313 คน จากสถาบันฝึกหัดในกรุงเทพมหานคร 13 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำมา วิเคราะห์เนื้อหา ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามได้ใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันก็จะทำการทดสอบทีละคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเซฟเฟ ผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า สถาบัน

ฝึกหัดครูทุกแห่งเห็นว่า การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งส่วนหนึ่งของการฝึกหัดครู วิทยาลัยครู และคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูคล้ายคลึงกัน คือ มีทั้งการจัดให้นิสิตนักศึกษาสังเกตสภาพการณ์จริงในโรงเรียน ฝึกเป็นผู้ช่วยครู ทดลองสอนและขั้นตอนการสอน วิทยาลัยครู และคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มีระบบการประเมินผลจากประสบการณ์วิชาชีพครูแตกต่างกัน คือ วิทยาลัยครูใช้ระบบการประเมินผลแบบให้ผ่าน - ไม่ผ่าน โดยไม่มีค่าระดับคะแนน ส่วนครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ ใช้ระบบการประเมินแบบให้เกรดผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่าสถาบันฝึกหัดครู เน้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแก่นิสิตนักศึกษา ในด้านการพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นครู และด้านการเรียนการสอนมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านงานพัฒนาสังคม และชุมชน ได้จัดให้นิสิตนักศึกษา ได้ฝึกปฏิบัติงานน้อยมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานภาพการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านงานกิจการนักเรียนงานแนะแนว งานธุรการและงานพัฒนาบุคลิกภาพในการเป็นครู ปรากฏว่าผู้บริหารสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ค้นพบคือ นิสิตนักศึกษาบางส่วนไม่ตั้งใจฝึกประสบการณ์วิชาชีพเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ประสงค์จะออกไปประกอบอาชีพครูเมื่อจบการศึกษาแล้ว นอกจากนั้นสถาบันฝึกหัดครูส่วนใหญ่ขาดแคลนห้องปฏิบัติการในการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ห้องปฏิบัติการหลักสูตร ห้องปฏิบัติการสอน ห้องฝึกทักษะการสอน ห้องบริการและผลิตสื่อการเรียนการสอน

แลตัม ลิมปิเจอร์ (2529, หน้า 121-122) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับบุคลิกภาพลักษณะบางประการของนักศึกษาครู พบว่า นักศึกษามีปัญหาในด้านทักษะการเตรียมการสอน ด้านการเลือกกิจกรรมการสอน ด้านการปกครองชั้น และด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กับอัตรานภาพตามจริงในเชิงบวก ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตรานภาพตามปณิธาน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับบุคลิกลักษณะด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผลและ ลักษณะความเป็นผู้นำ

จรัส บุญญนันต์ (2515, หน้า 55) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กับบุคลิกลักษณะบางประการของนักศึกษาครู พบว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสัมพันธ์เชิงลบ กับคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ นั่นคือ ผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำมาก จะมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูน้อย ส่วนผู้ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำน้อยจะมีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาก

มณี เกษผกา (2532, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษา ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ว่าการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษาและเพื่อเปรียบเทียบ ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสุขศึกษาระหว่างนักศึกษาวิชาเอกและวิชาโทสุขศึกษาของ วิทยาลัยพลศึกษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง แล้วส่งแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา จำนวน 372 คน แยกเป็นนักศึกษา วิชาเอกสุขศึกษา จำนวน 162 คน และนักศึกษาวิชาโทสุขศึกษา จำนวน 210 คน ได้รับ แบบสอบถามคืนมา 369 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 99.19 ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า

- 1) นักศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษาโดยค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านการเตรียมตัวก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การปกครองชั้นเรียน อุปกรณ์และสถานที่ ตัวนักเรียน ตัวนักศึกษา อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชา สุขศึกษา สำหรับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษาที่เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นรายชื่อ ได้แก่ นักศึกษาขาดค่าใช้จ่ายในการทำและเบิกซื้ออุปกรณ์ นักเรียนมีฐานะ ทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียน นักเรียนมีความสามารถในการเรียนที่แตกต่างกัน นักศึกษาไม่มีเวลาและโอกาสในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร โรงเรียนไม่มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการบริการด้านการใช้สื่อการสอน โดยเฉพาะ
- 2) เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษาของนักศึกษาวิชาเอกและวิชาโท สุขศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการเตรียมตัว ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอนโดยนักศึกษา วิชาโทสุขศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุขศึกษามากกว่านักศึกษาวิชาเอกสุขศึกษา

ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2537, หน้า 145) ได้ศึกษา ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาวิทยาลัยครู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษา ระดับปริญญาตรี 4 ปี ชั้นปีที่ 4 ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 1,046 คน พบว่า นักศึกษามีปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ใน ระดับน้อย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีลักษณะความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก มีความต้อง สัมฤทธิ์ผลสูง มีอุดมโนภาพดี มีความรู้สึกรับผิดชอบสูง และมีความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง

ปราโมทย์ ปทุมมาศ (2537, หน้า 135 - 137) ศึกษาเรื่อง การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต โปรแกรมวิชาช่างอุตสาหกรรม วิทยาลัยครูพระนคร พบว่า อาจารย์ นิเทศก์ อาจารย์พีเลียง อาจารย์ผู้ควบคุมการทดลองสอน และนักศึกษามีความเห็นว่าการจัด ประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้นการศึกษาสังเกตและมีส่วนร่วม ขึ้นทดลองสอนและขึ้นฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูเต็มรูป มีปัญหาระดับกลาง เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์ผู้ควบคุมการทดลองสอน และนักศึกษา ปรากฏว่าไม่มี ความแตกต่างกันทั้ง 3 ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อ การจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างนักศึกษาแขนงช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ช่างโลหะ และช่างออกแบบเขียนแบบ ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันทั้ง 3 ขั้นตอนการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสำหรับการเปรียบเทียบปัญหาการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างขึ้นการศึกษา และมีส่วนร่วมขึ้นการทดลองสอน และขึ้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเต็มรูป ปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

ทิพย์วรรณ สุวีรานนท์ (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์ นิเทศเกี่ยวกับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการอนามัยโรงเรียนของนักศึกษาพยาบาล และผดุงครรภ์ วิทยาลัยพยาบาลและผดุงครรภ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพการอนามัยโรงเรียน ของนักศึกษาพยาบาลและผดุงครรภ์ในแต่ละด้าน คือ ด้านการจัดดำเนินการฝึกประสบการณ์ ด้านนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ด้านสถานที่ฝึกประสบการณ์และด้านประเมินผลการฝึก ประสบการณ์ ในทรรสนะของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศในภาพรวมทุก ๆ ด้าน ไม่มีปัญหา 2) ความแตกต่างของความคิดเห็นระหว่างครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับปัญหาด้านการจัด ดำเนินการฝึกประสบการณ์ ด้านนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ด้านสถานที่ฝึกประสบการณ์ ด้านการประเมินผลการฝึกประสบการณ์ พบว่า โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ยกเว้นบางเรื่อง ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์นิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเพียงพอของอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพการอนามัยโรงเรียน ความเหมาะสมของเวชภัณฑ์ในการรักษานักเรียนที่ตรวจสุขภาพ เมื่อพบโรค ปัญหาในการนำความรู้ภาคทฤษฎีมาใช้ในการฝึกประสบการณ์ การแจ้งครูประจำชั้น ถึงความผิดปกติของนักเรียนที่ตรวจพบ วิธีการประเมินผลของทางวิทยาลัย เป็นต้น

วัฒนา สุทธิพันธุ์ (2538) ได้ศึกษา ปัญหาการฝึกสอนของนิสิตชั้นปีที่ 4 วิชาเอกพลศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2536 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่นิสิตฝึกสอนประสบคือ ความยากลำบากในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ขาดความรู้ในการทำบันทึกการสอนความยากลำบากในการดำเนินเนื้อหาวิธีสอนกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดไว้ ความยากลำบากจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ และไม่สามารถสอนนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้จากการวิเคราะห์ความแปรปรวน ปรากฏว่า ความคิดเห็นของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนิสิตฝึกสอนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาด้านอุปกรณ์ และสถานที่ การปกครองชั้นเรียน ตัวนักเรียน โรงเรียนฝึกสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านนิสิตฝึกสอน อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตฝึกสอนมีปัญหาในทุก ๆ ด้าน มากกว่าอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์

อุไรวัลย์ ขวัญแก้ว (2542) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยมีขั้นตอน ในการวิจัย 4 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู ศึกษา นโยบายการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสภาสถาบันราชภัฏ ขั้นที่ 2 สร้างรูปแบบจำลองการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ความร่วมมือทางการศึกษาของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี ขั้นที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจำลองที่สร้างขึ้น โดยสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน แล้วนำมาสร้างเป็นรูปแบบตามความคิดเห็น และตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นที่ 4 ตรวจสอบระดับการปฏิบัติได้ของรูปแบบ โดยถามผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี จำนวน 171 คน

พัฒนา จันทนา (2542) ได้ศึกษา พฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา พฤติกรรมการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา และความคิดเห็นของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สาขาวิชาเอกสังคมศึกษา เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพครูของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการสอนในห้องเรียน นักศึกษาปฏิบัติได้ดี ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนและขั้นการสอน แต่ในขั้นสรุปบทเรียนและขั้นวัดประเมินผลนักศึกษาไม่ค่อยปฏิบัติ 2) ส่วนพฤติกรรมการนิเทศของอาจารย์นิเทศก์ตามการรับรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่อาจารย์นิเทศก์มีการปฏิบัติการณ์เทศในเรื่องต่าง ๆ ทุกครั้ง มีบางพฤติกรรมที่อาจารย์นิเทศก์ไม่ปฏิบัติ เช่น บันทึกผลการพบปะกับอาจารย์พี่เลี้ยงในแบบ

บันทึกหลังการนิเทศทุกครั้งและการอภิปรายร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น หลังจากการสังเกตการณ์สอน 3) ด้านความคิดเห็น ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพครู พบว่า การจัดเนื้อหากระบวนการวิชาส่วนใหญ่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้มาก ส่วนการจัดการนิเทศการประเมินผล ระเบียบและเกณฑ์ว่าด้วยการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนใหญ่จัดและกำหนดได้เหมาะสม ทั้งที่มากที่สุด และมาก

ชุดิรัตน์ เจริญสุข (2545) ได้ศึกษา ปัญหาการจัดการสอนวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ ในสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความคิดเห็น ของอาจารย์ และนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัด การเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นปัญหาในระดับกลาง ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหาในระดับน้อย 2) นักศึกษามี ความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ส่วนด้านเนื้อหาวิชา และ ด้านผู้สอนเป็นปัญหาในระดับน้อย 3) นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหา การจัดการเรียนการสอนโดยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักศึกษาที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) นักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มี นัยสำคัญ แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านผู้สอน และด้านผู้เรียน นักศึกษามีความคิดเห็นต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน ข้อที่ได้รับข้อเสนอแนะมากที่สุดได้แก่ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ มีไม่เพียงพอ รองลงมาคือเวลาที่จัดให้เรียนน้อยเกินไป และผู้สอนควรใช้เทคนิคในการสร้าง บรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้มีส่วนร่วม และไม่รู้สึกละอายต่อการเรียน

นิรมล แจ่มจรัส (2545) ได้ศึกษา ความพึงพอใจของอาจารย์พี่เลี้ยงและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อคุณลักษณะของนิสิตฝึกสอนและฝึกงาน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตฝึกสอนและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่มีต่อคุณลักษณะของนิสิตฝึกสอนและฝึกงาน ด้านบุคลิกภาพ ด้านการสอนและการใช้สื่อการสอน ด้านความรับผิดชอบและด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านวินัยและการควบคุมชั้นเรียน พร้อมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของอาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตฝึกสอนจำแนกตามเพศ ระดับชั้นที่นิเทศการสอน และวิชาที่นิเทศการสอน ศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามระดับชั้นเรียน เพศ และระดับผลการเรียนเฉลี่ย

นาตยา ภัทรแสงไทย (2518) ทำการศึกษา ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า อาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยงมีประสบการณ์ทางการนิเทศการฝึกสอนน้อย และมีงานที่ต้องรับผิดชอบมาก อาจารย์นิเทศและอาจารย์พี่เลี้ยงไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กัน

ธานี นงนุช (2525, หน้า117) ได้ศึกษา ปัญหาการฝึกสอนในทัศนะของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาวิทยาลัยครูอุบลราชธานี ซึ่งจากการศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการฝึกสอนในระดับน้อยทุกด้าน คือ ด้านการสอน การจัดและการปกครองชั้นการวัดผลและประเมิน และด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยมีสิ่งที่นักศึกษาต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนฝึกสอน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์สำหรับใช้ทำสื่อการสอน เงินสำหรับซื้ออุปกรณ์สื่อการสอน การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนะนำแหล่งวัสดุที่จะนำมาทำสื่อการสอน ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการสอนของอาจารย์ คือมีเวลาน้อย เพราะมีงานในหน้าที่อื่นมาก ไม่สะดวกต่อการไปนิเทศเพราะต้องคอยรถ และโรงเรียนอยู่ไกลเกินไป ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง

ชาติ ฤกษ์ดี และคณะ (2525, หน้า 15 - 17) ได้ศึกษา โครงแบบและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติของกลุ่มวิทยาลัยครู ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า อาจารย์นิเทศบางส่วนโดยเฉพาะการสอนของนักศึกษาเท่านั้น ไม่ได้ดูด้านอื่น ๆ และขาดการประสานงานระหว่างอาจารย์นิเทศด้วยกันก่อนการนิเทศนักศึกษาบางส่วนขาดทักษะ ในการใช้อุปกรณ์ การใช้กระดานดำ การอธิบาย และการซักถาม การสอนไม่ตรงตามวิชาเอก และการแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนบ้าง ครูพี่เลี้ยงมักเข้าใจว่า นักศึกษามาช่วยแบ่งภาระของตนไป

และมีความคิดเห็นบางเรื่องไปสอดคล้องกับอาจารย์นิเทศและมีบางส่วนที่มีงานพิเศษอย่างอื่น ๆ

นอกเหนือจากการสอนประจำวัน (ประมวล ดันยะ, 2537, หน้า 12)

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ (2526, หน้า 153) ได้ศึกษา ปัญหาการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ นักศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีปัญหาด้านการจัดและการปกครองชั้นเรียน รองลงมา คือ ปัญหาการประเมินผลและปัญหาการสอน ปัญหาการศึกษาในทัศนะของนักศึกษา ได้แก่ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและนักเรียน ปัญหาการสอนของนักศึกษาและปัญหา การปกครองชั้น การสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาของนักศึกษาในทัศนะของ อาจารย์นิเทศ ได้แก่ การจัดและการปกครองชั้น กิจกรรมเสริมหลักสูตร และงานด้านธุรการ ส่วนปัญหาของนักศึกษาในทัศนะของผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่ ปัญหาปกครองนักเรียน การใช้ วิธีสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน

เสถียร เทพรทอง (2526, หน้า 52 - 56) ได้ศึกษา ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยศึกษาจากนักศึกษาระดับ ป.กศ. ชั้นสูง และปริญญานิพนธ์ของวิทยาลัยครูอุบลราชธานีซึ่งพบว่า นักศึกษาระดับ ป.กศ. ชั้นสูงมีความเห็นว่ามีปัญหาระดับกลาง 11 รายการ คือ ปัญหาความเข้าใจ ในโครงสร้างหลักสูตรปฐมนศึกษา การทำโครงสร้างการสอน การสอนแทน อาจารย์พี่เลี้ยง ความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ขาดเอกสารข้อมูลเพื่อศึกษา ค้นคว้า ขาดสื่อและวัสดุเพื่อผลิตสื่อการสอน และโรงเรียนมุ่งหวังประโยชน์จากนักศึกษามากเกินไป ส่วนนักศึกษาระดับปริญญานิพนธ์ มีความคิดเห็นว่า มีประเด็นที่เป็นปัญหาระดับกลาง 2 รายการ คือ ความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในระหว่างการฝึกประสบการณ์ และความเข้าใจในโครงสร้างหลักสูตรของชั้นที่สอน และพบว่า ปัญหาที่นักศึกษาพบบ่อย ได้แก่ อาจารย์พี่เลี้ยงไม่ค่อยเข้าสอนปล่อยให้ให้นักศึกษาสอนแทน และชอบใช้อำนาจกับนักศึกษามากเกินไป ผู้ปกครองนักเรียนไม่ค่อยสนใจการศึกษาของลูก ความไม่ปลอดภัย และการขาดแคลนอาหารของนักเรียน โดยนักศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงการฝึกประสบการณ์ที่สำคัญ คือ อยากให้อาจารย์นิเทศจากวิทยาลัยไปเยี่ยมบ่อย ๆ ควรส่ง นักศึกษาออกไปโรงเรียนที่ก้นดรามาก ๆ ไม่ควรส่งนักศึกษาออกฝึกสอนตรงกับชั่วโมงที่โรงเรียน ปิดเทอม ควรมีเบี้ยเลี้ยงหรือเงินอุดหนุนให้นักศึกษา และก่อนส่งนักศึกษาออกไปฝึกควรมีการฝึก ทำโครงการสอนและบันทึกการสอน (ประมวล ดันยะ, 2537, หน้า 14)

รุจิร ภูสาระ (2538, หน้า 53) ได้ศึกษา ปัญหาการปรับตัวในการฝึกสอนการวัดก่งวล ในการฝึกสอนและทัศนคติต่ออาชีพครูของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงก่อนฝึกสอน และหลังฝึกสอนในการศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวในการฝึกสอนและทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้น

มีความมั่นใจในตัวเองจนสามารถลดความวิตกกังวลได้ และสิ่งสำคัญที่ทำให้ทัศนคติต่อการฝึกสอน และทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้นอีกด้วย

ก่อนทำการฝึกสอน พบว่า นักศึกษามีความแตกต่างทั้งในด้านเพศ วิชาเอก และ ประสบการณ์ในการสอนต่างก็มีการปรับตัวในการฝึกสอน ความวิตกกังวลในการสอน ทัศนคติต่อการฝึกสอนและทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากก่อนการฝึกสอนนักศึกษามักมีความปรับตัวในการฝึกสอนไม่ดึ้นัก ความวิตกกังวลในการฝึกสอนมีมาก เมื่อหลังการฝึกสอนแล้วปรากฏว่า นักศึกษาเหล่านี้มีการปรับตัวในการฝึกสอนดีขึ้น ความวิตกกังวลในการฝึกสอนลดลง ทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้น

หลักจากการฝึกสอนปรากฏว่านักศึกษามีความปรับตัวในการสอน ความวิตกกังวลในการฝึกสอน ทัศนคติต่อการฝึกสอน และทัศนคติต่ออาชีพครูไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัย สอดคล้องกับที่ได้อธิบายมาในตอนต้น ทั้งนี้เนื่องจากก่อนการฝึกสอนนักศึกษามักมีความปรับตัวในการฝึกสอนไม่ดึ้นัก ความวิตกกังวลในการฝึกสอนมีมาก เมื่อหลังการฝึกสอนแล้วปรากฏว่า นักศึกษาเหล่านี้มีการปรับตัวในการฝึกสอนดีขึ้น ความวิตกกังวลในการฝึกสอนลดลง ทัศนคติต่ออาชีพครูดีขึ้น

เสถียร ชูระชัย (2532, หน้า 112) ได้ศึกษา ปัญหาของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แนวใหม่ในทัศนะของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษาวิทยาลัยครูอุบลราชธานี พบประเด็นที่เป็นปัญหามากของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแนวใหม่ คือ อาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาเข้าในแนวทางในการปฏิบัติงานไม่ตรงกัน ปัญหาการประสานงาน ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับอาจารย์พี่เลี้ยง ความไม่สะดวกในการขนส่งอาจารย์ออกนิเทศและ การไม่สามารถนำความรู้ที่นักศึกษาเรียนมาไปใช้ระหว่างฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ดังนี้ 1) ในการวัดผล และประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรให้ทั้งวิทยาลัยและโรงเรียนประเมินร่วมกัน โดยอาจารย์นิเทศก์ต้องออกไปนิเทศมากกว่าเดิมเพื่อจะได้ประเมิผลตามความเป็นจริง 2) อาจารย์นิเทศก์ควรเอาในใส่ดูแลนักศึกษาขณะฝึกประสบการณ์มากกว่าเดิม ออกนิเทศอย่างสม่ำเสมอ และบ่อยครั้งกว่าเดิม 3) อาจารย์นิเทศก์ที่ออกนิเทศทุกครั้ง ควรจะได้พบกับอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ใช่พบเฉพาะนักศึกษาเท่านั้น 4) อาจารย์พี่เลี้ยงหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของโรงเรียนต่าง ๆ ควรจะได้รับการฝึกอบรมก่อน เพื่อให้เข้าใจ แนวทางการดำเนินงานอย่างถูกต้อง 5) นักศึกษาที่จะออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรให้เรียนรายวิชาที่สัมพันธ์กับการที่จะออกฝึกให้มากกว่าเดิม 6) การประสานงานระหว่างวิทยาลัยครู กับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมและขึ้นกว่าเดิม 7) โรงเรียนที่จะส่งนักศึกษาออกไปฝึกประสบการณ์ควรตั้งอยู่ในรัศมีไม่ห่างไกล เพื่อสะดวกต่อ

อาจารย์เทศก์และนักศึกษา และไม่ควรส่งนักศึกษาออกไปฝึกโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งประจำ และบ่อยครั้งทุกขั้นตอน เพราะเป็นการรบกวนโรงเรียนเกินไป

### งานวิจัยจากต่างประเทศ

ฮีท (Heath, 1981, p. 1724) ได้ประเมินการจัดวิชาชีพครูในระยะแรก ๆ สาขาประถม ของมหาวิทยาลัยโอไฮโอ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับ ก่อนออกฝึกสอนจากสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างสภาพ ของโรงเรียนที่ไปฝึกกับประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจาก ผู้อำนวยการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์ผู้สอนวิชาชีพครูที่นักเรียนต้องออกไปฝึก ประสบการณ์ตามโรงเรียนด้วย และจากโรงเรียนที่นักศึกษาไปฝึก ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1) มีการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาทุกชั้นปีของหลักสูตร ทั้งนี้ นักศึกษาจะได้ฝึกมาก ในชั้นปีที่ 3 2) นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ทางวิชาชีพเพิ่มขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 จนกระทั่ง ออกฝึกสอน อย่างไรก็ตาม ทางมหาวิทยาลัยมิได้เน้นเรื่องทัศนคติต่อวิชาชีพ 3) นักศึกษาได้ฝึก ประสบการณ์วิชาชีพทั้งในลักษณะงานสอนและงานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การสอน 4) จำนวนชั่วโมง และรายวิชาที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติขึ้นอยู่กับทางสถาบันที่ไปฝึก 5) ผู้ให้การนิเทศการฝึก แก่นักศึกษา คือ อาจารย์ประจำชั้น 6) นักศึกษาจะได้ฝึกประสบการณ์กับครูเพียงคนเดียว ถ้าเป็น โรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดกลาง แต่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จะทำให้นักศึกษามีโอกาสฝึก จากครูหลาย ๆ คน

แพนเนล (Pannell, 1985, p. 1254 - A) ได้ประเมินผลกระทบของการจัดประสบการณ์ วิชาชีพให้นักศึกษารูของมหาวิทยาลัยเท็กซัส ต่อทางโรงเรียนที่เกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1) ผลการเรียนรู้ของนักเรียน 2) ทักษะของบุคคลต่าง ๆ ได้แก่ อาจารย์ที่เลี้ยง ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง นักศึกษาฝึกสอนและนักศึกษาที่ยังไม่ได้ฝึกสอน และอาจารย์เทศก์ 3) เวลาที่ใช้ 4) งบประมาณดำเนินการ โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต และแบบสอบถามแบบปลายเปิดเป็นเครื่องมือประเมิน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การฝึกประสบการณ์ วิชาชีพของนักศึกษาไม่ได้ทำให้โรงเรียนหรือตัวนักเรียนต้องเสียประโยชน์ใด ๆ และจากการที่มี นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นเรียนทำให้ครูในโรงเรียนพยายามเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักศึกษา เป็นต้นว่า คำนึงถึงวิธีการสอนของตน ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนด้วยความรับผิดชอบ อย่างดียิ่ง ให้การช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เรียนอ่อนมากขึ้น ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคลตลอดจน พยายามนำแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน

มาริโน (Marino, 1994, p. 2831 - A) ทำการศึกษา แนวโน้มของการผลิตครูของ มหาวิทยาลัยแมรีแลนด์ในปี ค.ศ. 2000 โดยใช้เดลฟายเทคนิคกับการฝึกหัดครูที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก

แพร่หลายจำนวน 24 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ในการฝึกหัดครูจะมีการประสานความร่วมมือกัน ใกล้ชิดกับทางโรงเรียนมากขึ้น 2) จะเน้นการทำวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู และคำนึงถึง การนำผลการวิจัยไปใช้ 3) มีการพัฒนาการฝึกปฏิบัติทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 4) ทางสถาบัน ฝึกหัดครูจะให้ความสำคัญกับการวางแผนการผลิตครู 5) ภาควิชาที่สอนเกี่ยวกับวิชาชีพครู จะให้การสนับสนุนและการเอาใจใส่ต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา 6) มีความสนใจ ต่อการฝึกอบรมให้แก่อาจารย์พี่เลี้ยง

วันเซน และ โจเซฟ (Ownsend & Joseph Scott, p. 2002) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลที่ได้รับ ในเรื่องโครงการพฤติกรรมของครูที่เริ่มใช้ ตรงกันข้ามกับการศึกษา 3 ชั้นของประสบการณ์ ของนิสิตฝึกสอนพลศึกษาประสบการณ์ของนิสิตฝึกสอนเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุด ของการเตรียมการใช้ของนิสิตฝึกสอนพลศึกษา อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่แพร่หลายได้ยกหลายสิ่ง ดีพิมพ์ที่สำคัญเกี่ยวกับ บทบาทของครูที่ร่วมมือในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมการสอน ณ ปัจจุบัน ความสมบูรณ์ของภาพพจน์ที่มีอยู่เกี่ยวกับผลที่ได้รับ กับข้อมูลที่ใช้พฤติกรรมที่เป็นระบบ โดยร่วมมือ กับครูที่เป็นผู้มอบหมาย ครูที่เริ่มใช้ในลักษณะหลากหลายของสิ่งแวดล้อมการเพิ่มการศึกษาที่เป็น พื้นฐานงานวิจัยที่ไม่ค่อยมีการใช้พฤติกรรมวิเคราะห์วางแผนในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ตรงข้าม กับการวางแผนงานวิจัยพื้นฐานถูกใช้เพื่อตัดสินใจหรือไม่ ครูที่ร่วมมือควรเตรียมข้อมูลที่รวบรวมไว้ เป็นระบบในสภาพรวมกันกับผลที่ได้รับจากคำสั่ง และการเปลี่ยนแปลงโครงร่างพฤติกรรมของ นิสิตฝึกสอนและนักเรียนในระดับต่างกัน 3 ชั้น โดยเฉพาะ โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาไปจนถึง ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่มีส่วนร่วมคือนิสิตฝึกสอน 2 คน คนหนึ่งสอนที่โรงเรียนชั้น มัธยมศึกษาและโรงเรียนชั้นประถมศึกษาที่เดียวกัน และอีกคนสอนโรงเรียนตั้งแต่ประถมศึกษา ไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่างกัน ผลที่ตามมาแสดงว่าในการจ้องมองพฤติกรรมของนิสิต ฝึกสอนและนักเรียน ครูที่ให้ความร่วมมือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อถือได้ โดยข้อมูล ที่กำหนดให้ อีกทั้งข้อมูลเสริมที่เกี่ยวกับผลที่ได้รับจากคำสั่ง นอกจากนี้ การแทรกแซงไม่มี ความจำเป็นต้องปฏิบัติอย่างอื่นอีกการสังเกตผลที่เป็นระดับและไม่เป็นระดับการเปลี่ยนแปลง ของเวลาจะกลายเป็นสิ่งดีพิมพ์ในเรื่องความสัมพันธ์เพื่อการกระทำของสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ อย่างอิสระ

แนนซี (Nancy, 1992, p. 3857 - A) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาความเข้าใจในการใช้ หลักสูตรพลศึกษาในชีวิตจริงของครูพลศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจความหมายของการนำ หลักสูตรใหม่ไปใช้ของครูพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิธีการศึกษาคำเนินการ โดยการ สังเคราะห์เอกสาร วารสาร บทความ สังเกตการสอน สนทนา สัมภาษณ์ และการวิพากษ์วิจารณ์ ด้วยเหตุผล ทั้งนี้เพื่อมุ่งที่จะอธิบาย แจกแจงพฤติกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ ในรายละเอียดของครู

ผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงผลการวิจัยสรุปได้ 2 เรื่องคือ เรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก และเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูพลศึกษาที่มีต่อหลักสูตรใหม่ที่ตัวเองเกี่ยวข้องอยู่รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ความรู้สึกที่เด่นชัด คือ ความพอใจ ความภูมิใจ ความเหนื่อยล้า ความคับข้องใจ ความไม่มีอำนาจ และความฝันที่อยากจะได้โลกที่สมบูรณ์แบบที่สุด ส่วนความสัมพันธ์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ครูผู้สอน และผู้บริหาร ครูแนะแนวเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึง ความสัมพันธ์ของครูที่มีต่อหลักสูตรใหม่ กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูมีความต้องการให้ความมั่นใจตลอดเวลาในกระบวนการใช้หลักสูตร

ฟอลซัม มีก (Folsom Meek., 1995, p. 32 - 40) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของครูผู้สอนกับเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมทางพลศึกษา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพทางกายต่ำ จากครูผู้สอนพลศึกษาในสหรัฐอเมริกา 30 รัฐ รวม 1,081 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมเห็นว่า ครูผู้สอนมีคุณลักษณะด้านพลศึกษา มีค่าเฉลี่ย 3.51 (ระดับเหมาะสมมาก) โดยเฉพาะด้านการเตรียมตัวสอน มีคุณลักษณะเหมาะสมมากที่สุด ส่วนด้านทักษะความสามารถ และการด้านการวัดประเมินผลของครูพลศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ด้านความคิดเห็นต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีสมรรถภาพทางการกีฬาต่ำ ได้แก่ กลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางสังคมกลุ่ม โรคจิตอย่างอ่อน และกลุ่มที่มีความสามารถทางพลศึกษาต่ำ ครูพลศึกษาเห็นว่าความสามารถทางการกีฬานักเรียนขึ้นอยู่กับตัวพยากรณ์ โดยตรงกับอายุนักเรียน จำนวนรายวิชาที่เรียนระดับชั้นเรียน รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพทางกาย และการเตรียมตัวในการปฏิบัติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คอร์ริ (Korri, 1971, p. 5181 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการสอนวิชาพลศึกษาในรัฐมินเนโซต้า โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษา ส่วนกลุ่มประชากร ได้แก่ ครูสอนวิชาพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนมากขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นมากเกินไป จึงไม่สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความถนัดของแต่ละบุคคลได้ทั้งหมด ครูพลศึกษามีชั่วโมงมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาสำหรับการเตรียมการเรียนการสอน

ออลเรต (Allaard, 1979, p. 2538 - A) ได้ทำการวิจัย เรื่องพฤติกรรมการสอนของครู ที่มีผลต่อการเรียนวิชาพลศึกษาในชั้นเรียน โดยมีเพศ และการร่วมมือของนักเรียนเป็นตัวแปรจากการวิเคราะห์พฤติกรรมของครูเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการให้กำลังใจ และสนับสนุนนักเรียน การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน การตอบคำถามของนักเรียน การบรรยายการให้

คำแนะนำ ให้ความรักความยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้การบรรยายของครูว่า มีการยกย่อง ให้กำลังใจ การให้คำปรึกษา และแนะแนว มีผลต่อการให้ความร่วมมือของนักเรียนในชั้นเรียน

บุชเชอร์ (Bucher, 1992, p. 559 - 560) ได้วิจัย ลักษณะของครูที่ดีและคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ จากความคิดเห็นของกลุ่มครูในอนาคต สรุปได้ 6 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ครูจะประสบความสำเร็จในการสอนได้ตามเกณฑ์ของครูที่ดี และคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกของชมรมต่าง ๆ รู้จักจำแนกคน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกว้างขวางในหมู่เพื่อนและแสวงหาเพื่อนอยู่เสมอ 2) เป็นนักวิชาการ แสวงหาความรู้อยู่เป็นประจำ
- 3) มีอารมณ์ขัน (ไม่จริงจังหมกมุ่นเกินไป แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความนุ่มนวล ร่าเริงเบิกบาน)
- 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 5) มีความเสียสละบริการผู้อื่นสนุกสนานในการทำงาน เช่น อาสาสมัครช่วยเหลือโรงเรียน โรงพยาบาลหรืองานบริการสังคมอื่น ๆ 6) มีความเป็นผู้นำ นักเรียนเกิดความศรัทธา